

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

DEPARTAMENT NAUKI, OŚWIATY I DZIEDZICTWA
NARODOWEGO

Nr ewid.: 21/2005P/04/082/KNO
KNO-41007/2004

Informacja o wynikach kontroli realizacji Ramowych Programów Badań, Rozwoju Technicznego i Prezentacji Unii Europejskiej

W a r s z a w a

k w i e c i e ń

2 0 0 5

Misją: *Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej*

Wizją: *Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa*

Informacja o wynikach kontroli realizacji Ramowych Programów Badań, Rozwoju Technicznego i Prezentacji Unii Europejskiej

Dyrektor Departamentu
Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego

Grzegorz Buczyński

Akceptuję:
Zbigniew Wesołowski

Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli

Zatwierdzam:

Mirosław Sekuła

Prezes
Najwyższej Izby Kontroli
Warszawa, dnia 29 kwietnia 2005 r.

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
00-950 Warszawa
tel./fax: 0-xxxx-22-825 44 81
www.nik.gov.pl

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	5
2. Podsumowanie wyników kontroli	6
2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności	6
2.2. Synteza wyników kontroli	7
2.3. Uwagi końcowe i wnioski	9
3. Ważniejsze wyniki kontroli.....	10
3.1. Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych	10
3.2. Istotne ustalenia kontroli	18
3.2.1. Przyznawanie środków publicznych na prace badawcze i rozwojowe objęte 5 i 6 Programem Ramowym	18
3.2.2. Finansowanie ze środków publicznych prac przygotowawczych oraz prac badawczych i rozwojowych związanych z udziałem polskich jednostek w 5 i 6 Programie Ramowym	19
3.2.2.1. Dofinansowywanie działalności punktów kontaktowych 5 i 6 Programu Ramowego	25
3.2.2.2. Dofinansowywanie współpracy jednostek z partnerami zagranicznymi oraz zadań związanych z przygotowaniem wniosków do Komisji Europejskiej	28
3.2.3. Nieprawidłowości w wykorzystaniu środków publicznych przeznaczonych na udział polskich jednostek w 5 i 6 Programie Ramowym	29
3.2.4. Korzyści uzyskane przez skontrolowane jednostki z udziału w 5 i 6 Programie Ramowym	34
3.2.5. Nadzór Ministerstwa Nauki i Informatyzacji oraz Komitetu Badań Naukowych nad wykorzystaniem dotacji przekazanych na dofinansowanie udziału polskich jednostek w 5 i 6 Programie Ramowym	38
4. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli.....	40
5. Załączniki	46
5.1. Wykaz jednostek objętych kontrolą	46
5.2. Wykaz aktów prawnych dotyczących skontrolowanej działalności	47
5.3. Lista osób zajmujących kierownicze stanowiska w jednostkach objętych kontrolą, odpowiedzialnych za skontrolowaną działalność	48
5.4. Wykaz organów, którym przekazano informację o wynikach kontroli	50

1. Wprowadzenie

Kontrola pn. „Realizacja Ramowych Programów Badań, Rozwoju Technicznego i Prezentacji Unii Europejskiej” (nr P/04/082) została podjęta z inicjatywy Najwyższej Izby Kontroli i przeprowadzona w okresie od 1 lipca do 30 września 2004 r. Kontrolą objęto lata 1999-2004 (I półrocze).

Celem kontroli było dokonanie oceny korzyści uzyskanych z udziału polskich jednostek naukowych w 5 i 6 Programie Ramowym Badań, Rozwoju Technicznego i Prezentacji Unii Europejskiej (zwanym dalej „5 i 6 Programem Ramowym”) z uwzględnieniem wydatkowanych na ten cel środków publicznych. Celem kontroli było także dokonanie oceny działań organizacyjno-informacyjnych wspomagających przygotowanie polskich jednostek do uczestnictwa w Programie.

Najwyższa Izba Kontroli skontrolowała 33 jednostki, w tym:

- 1) Ministerstwo Nauki i Informatyzacji oraz 24 jednostki badawcze i rozwojowe będące państwowymi osobami prawnymi, na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy o NIK¹; kontrola została przeprowadzona pod względem legalności, gospodarności, celowości i rzetelności (art. 5 ust. 1 ustawy o NIK),
- 2) 5 urzędów marszałkowskich realizujących projekty badawcze wykonywane w ramach 5 i 6 Programu Ramowego, na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy o NIK; kontrola została przeprowadzona pod względem legalności, gospodarności i rzetelności (art. 5 ust. 2 ustawy o NIK),
- 3) uczestniczące w 5 i 6 Programie Ramowym 2 podmioty gospodarcze oraz fundację, na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy o NIK, kontrole w tych jednostkach przeprowadzono pod względem legalności i gospodarności (art. 5 ust. 3 ustawy o NIK).

W Ministerstwie Nauki i Informatyzacji kontrola obejmowała realizację zadań, w zakresie organizacji i finansowania udziału polskich jednostek badawczych i rozwojowych w 5 i 6 Programie Ramowym.

W jednostkach badawczych i rozwojowych, urzędach marszałkowskich oraz podmiotach gospodarczych i fundacji - realizujących projekty wykonywane w ramach 5 i 6 Programu Ramowego - zbadano prawidłowość wydatkowania środków finansowych przekazanych na finansowanie badań zarówno przez Komitet Badań Naukowych jak i Komisję Europejską.

W kontroli koordynowanej przez Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego wzięły udział Delegatury NIK w: Gdańsku, Katowicach, Lublinie, Łodzi, Warszawie i Wrocławiu. Wykaz skontrolowanych jednostek stanowi załącznik nr 5.1. do informacji².

¹ Ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2001 r. Nr 85, poz. 937, ze zm.), zwana dalej „ustawą o NIK”.

² W wykazie skontrolowanych jednostek uwzględniono 6 jednostek objętych kontrolami doraźnymi rozpoznawczymi, przeprowadzonymi przez Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego NIK w 2004 r. (nr R/03/010).

2. Podsumowanie wyników kontroli

2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia udział polskich jednostek badawczych i rozwojowych w realizacji projektów objętych 5 i 6 Programem Ramowym, w związku ze stwierdzonymi istotnymi nieprawidłowościami polegającymi na:

1. Stosowaniu niezgodnego z przepisami ustawy o Komitecie Badań Naukowych³, systemu kwalifikowania wniosków jednostek realizujących projekty badawcze w ramach 5 i 6 Programu Ramowego.
2. Uzyskaniu przez polskie jednostki badawcze i rozwojowe niewielkich korzyści z udziału w 5 i 6 Programie Ramowym; dofinansowanie badań naukowych i prac rozwojowych ze środków UE było niewspółmiernie niskie w porównaniu do środków budżetowych wydatkowanych na udział w tym Programie.
3. Nieprzestrzeganiu przez jednostki realizujące projekty w ramach 5 i 6 Programu Ramowego postanowień kontraktów zawartych z Komisją Europejską, zwłaszcza w części dotyczącej finansowania i rozliczania wypłaconych wynagrodzeń osobowych.
4. Wykazywaniu w raportach rocznych i raportach końcowych z realizacji projektów kierowanych do Komisji Europejskiej oraz Komitetu Badań Naukowych wykonanych kosztów w wielkościach innych niż wynikające z ewidencji księgowej.
5. Braku skutecznego nadzoru ze strony Ministra Nauki i Informatyzacji nad wykorzystaniem przez jednostki badawcze i rozwojowe przekazanych środków publicznych.

Minister Nauki i Informatyzacji podejmował działania związane z przygotowaniem i wspomaganiem udziału polskich jednostek badawczych i rozwojowych w realizacji projektów objętych 5 i 6 Programem Ramowym.

Minister Nauki i Informatyzacji nie prowadził jednak, w skontrolowanym zakresie, właściwej polityki naukowej i innowacyjnej⁴, która umożliwiłaby uzyskanie większych korzyści z udziału polskich jednostek w 5 i 6 Programie Ramowym.

³ Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o Komitecie Badań Naukowych (Dz. U. Nr 33, poz. 398, ze zm.).

⁴ Podstawowe cele i zasady tej polityki określone zostały w *Założeniach polityki naukowej i naukowo-technicznej państwa*, przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 20 lipca 1993 r., a następnie w *Kierunkach rozwoju nauki i technologii w Polsce do 2020 r.*, przyjętych na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 14 grudnia 2004 r.

2.2. Synteza wyników kontroli

1. **Środki publiczne przeznaczone przez Polskę w latach 2000-2004 na finansowanie działań przygotowawczych oraz udział polskich jednostek w badaniach i pracach rozwojowych objętych 5 i 6 Programem Ramowym były niewspółmiernie wysokie w stosunku do kwot uzyskanych przez te jednostki na dofinansowanie ww. prac ze środków unijnych.**

W badanym okresie ze środków publicznych wydatkowano na ten cel łącznie 1.211,6 mln zł, w tym 433,9 mln zł ze środków Phare, podczas gdy dofinansowanie z Komisji Europejskiej przekazane polskim jednostkom wyniosło 222,3 mln zł i stanowiło 18,4% środków zaangażowanych przez Polskę (str. 19-20).

2. **Przewodniczący Komitetu Badań Naukowych nie określił - stosownie do art. 9 ust. 2 pkt 6 ustawy o Komitecie Badań Naukowych - w rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 15 ust. 9 pkt 1 ww. ustawy - kryteriów i trybu przyznawania i rozliczania środków na dofinansowanie udziału polskich jednostek w 5 i 6 Programie Ramowym⁵.**

Decyzje KBN o dofinansowaniu projektów badawczych i rozwojowych nie były uzależnione od zgodności przewidzianych do realizacji projektów z celami polityki naukowej i innowacyjnej państwa oraz praktycznej użyteczności oczekiwanych wyników dla polskiej nauki bądź gospodarki (str. 18-20).

3. **Polskie jednostki badawcze i rozwojowe nie potrafiły skorzystać z dofinansowania prac badawczych z Komisji Europejskiej w ramach 5 i 6 Programu Ramowego.**

Komisja Europejska zakwalifikowała do finansowania jedynie 23,2% wniosków złożonych przez polskie jednostki w ramach 5 Programu Ramowego, realizowanego w latach 1998-2002 i 11,7% wniosków złożonych w ramach 6 Programu Ramowego, realizowanego w latach 2003-2006 (str. 34-35).

4. **W latach 2000-2004 polskie jednostki prowadzące badania naukowe i prace rozwojowe w ramach 5 i 6 Programu Ramowego otrzymały z Komitetu Badań Naukowych na dofinansowanie ww. zadań łącznie 267,1 mln zł. Przy czym jedynym warunkiem przyznania środków budżetowych było zakwalifikowanie projektu do finansowania przez Komisję Europejską (str. 21).**

⁵ Obowiązek określenia ww. kryteriów wynika także z ustawy z dnia 8 października 2004 r. o zasadach finansowania nauki, która weszła w życie 5 lutego 2005 r.

5. Przekazywanie środków budżetowych na dofinansowanie projektów wykonywanych w ramach 5 i 6 Programu Ramowego nie było uzależnione od stopnia ich dofinansowywania ze środków UE.

W przypadku 194 projektów objętych kontrolą środki w pełnej przyznanej wysokości otrzymało z KBN – 45,4% projektów, natomiast z Komisji Europejskiej – 0,3% projektów. O ile Komitet Badań Naukowych przekazywał środki regularnie i w wysokościach przyznanych na poszczególne lata finansowania, to przekazywanie środków z UE odbywało się nierytmicznie, ze znacznym opóźnieniem i bez powiązania z harmonogramem realizacji zadań (str. 21-25).

6. W latach 1999-2004 na refundację części kosztów związanych z przygotowaniem wniosków, współpracą z partnerami zagranicznymi bądź ponownym przygotowaniem wniosku do Komisji Europejskiej, KBN przekazał jednostkom w formie dotacji budżetowej lub umownego dofinansowania kwotę 20,3 mln zł.

Zdaniem NIK finansowanie działań przygotowawczych i wspomagających ubieganie się polskich jednostek o udział w badaniach i pracach rozwojowych objętych programami UE miało uzasadnienie w okresie przystępowania Polski do 5 Programu Ramowego.

Niewielkie jednostkowo kwoty przekazywane poszczególnym jednostkom kształtowały się łącznie na poziomie około 8% dofinansowania badań naukowych i prac rozwojowych przekazanego przez KBN w badanym okresie, tj. 267,1 mln zł (str. 28-29).

7. W 6 Programie Ramowym polskie jednostki badawcze i rozwojowe uzyskały znacznie mniejszy – w porównaniu do 5 Programu Ramowego – dostęp do środków unijnych.

Było to m.in. konsekwencją niedostosowania organizacyjnego polskiego zaplecza badawczego i rozwojowego do wprowadzenia nowych instrumentów finansowania badań przez KE, w szczególności tzw. projektów zintegrowanych, promujących duże organizacje przemysłowe z dobrze rozwiniętym zapleczem badawczym.

Instrumenty te będą miały zastosowanie w 7 Programie Ramowym, co stawia określone zadania przed punktami kontaktowymi, których działalność powinna być dostosowana do potrzeb (str.34-35).

8. W 18 spośród 32 skontrolowanych jednostek stwierdzono nieprawidłowości w wydatkowaniu środków publicznych przekazanych przez KBN oraz Komisję Europejską.

W szczególności niezgodnie z postanowieniami kontraktów zawartych z KE na realizację projektów finansowano koszty wynagrodzeń osobowych oraz zadania nie związane z wykonywanymi projektami. W raportach i końcowych z realizacji projektów wykazywano koszty, które nie znajdowały potwierdzenia w ewidencji księgowej.

Z naruszeniem prawa wydatkowano łącznie 586,6 tys. zł. Stwierdzono także inne nieprawidłowości finansowe na kwotę 1.071 tys. zł. Do czasu zakończenia kontroli jednostki zwróciły łącznie 226,6 tys. zł (str. 29-34).

8. **Minister Nauki i Informatyzacji nie zapewnił skutecznego nadzoru nad prawidłowym wykorzystaniem przez jednostki badawcze i rozwojowe, biorące udział w 5 i 6 Programie Ramowym, przyznanych środków publicznych** (str. 38-39).

2.3. Uwagi końcowe i wnioski

Minister Nauki i Informatyzacji powinien realizować założenia polityki naukowej państwa, przyjęte przez Radę Ministrów⁶. Najwyższa Izba Kontroli uważa za wskazane podjęcie przez Ministra Nauki i Informatyzacji następujących działań:

1. Określić, stosownie do art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 8 października 2004 r. o zasadach finansowania nauki⁷, kryteria i tryb przyznawania oraz rozliczania środków finansowych na dofinansowanie udziału polskich jednostek w badaniach i pracach rozwojowych objętych Programami Ramowymi UE.
2. Przyznawać środki budżetowe tym projektom, spośród przyjętych do finansowania przez Komisję Europejską, które spełniają jednocześnie kryteria określone w art. 4 pkt 1-5 ustawy o zasadach finansowania nauki.
3. Zaniechać dofinansowywania części kosztów związanych z przygotowaniem przez jednostki wniosków o realizację projektów realizowanych w ramach Programów Ramowych, kosztów współpracy z partnerami zagranicznymi oraz dofinansowywania kosztów ponownego przygotowania wniosków do Komisji Europejskiej.
4. Dokonać analizy dotychczasowej działalności punktów kontaktowych i rozważyć celowość zmniejszenia ich liczby, zwłaszcza wykazujących niewielką aktywność branżowych punktów kontaktowych.
5. Określić status punktów kontaktowych oraz zasady ich finansowania zapewniające efektywne funkcjonowanie w dłuższych okresach np. w okresie trwania jednego Programu Ramowego.
6. Zapewnić skuteczny nadzór nad prawidłowym wykorzystaniem środków publicznych przekazanych na dofinansowanie uczestnictwa polskich jednostek w badaniach i pracach rozwojowych realizowanych w ramach Programów Ramowych UE.

⁶ Założenia polityki naukowej, naukowo-technicznej i innowacyjnej państwa do 2020 r., przyjęte przez Radę Ministrów na posiedzeniu w dniu 14 grudnia 2004 r.

⁷ Ustawa z dnia 8 października 2004 r. o zasadach finansowaniu nauki (Dz. U. Nr 238, poz. 2390).

3. Ważniejsze wyniki kontroli

3.1. Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych

W dniu 22 grudnia 1998 r. Rada Ministrów Unii Europejskiej przyjęła dokumenty prawne umożliwiające uruchomienie 5 Programu Ramowego Badań, Rozwoju Technicznego i Prezentacji na lata 1998-2002. Polska rozpoczęła negocjacje o przystąpienie do tego programu w maju 1997 r. i w połowie 1999 r. polskie jednostki uzyskały możliwość składania wniosków o przystąpienie do realizacji badań naukowych finansowanych przez Komisję Europejską.

6 Program Ramowy Badań, Rozwoju Technicznego i Prezentacji na lata 2002-2006 został ustanowiony Decyzją Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 1513/2002/EC z dnia 27 czerwca 2002. W dniu 29 października 2002 r. zawarte zostało porozumienie pomiędzy Komisją Europejską a Rządem Rzeczypospolitej Polskiej o przystąpieniu Polski do 6 Programu. W memorandum porozumienia stwierdzono m.in., że polskie osoby prawne mogą uczestniczyć w działaniach programu na takich samych warunkach jak osoby prawne z krajów członkowskich Unii Europejskiej. Przedstawiciele Polski mogą uczestniczyć jako obserwatorzy w komitetach 6 Programu, jednak bez prawa udziału w głosowaniach. W załącznikach do memorandum określone zostały: zasady i warunki uczestnictwa polskich osób prawnych w działaniach pośrednich programów szczegółowych Programu Ramowego; zasady podziału praw własności intelektualnej oraz zasady dotyczące finansowego wkładu Polski do Programu Ramowego.

W zasadach i warunkach uczestnictwa stwierdzono m.in., że umowy zawierane przez Wspólnotę z polską osobą prawną (osobą fizyczną) w celu wykonania działania pośredniego będą podlegać kontrolom i audytom przeprowadzanym przez lub z upoważnienia Komisji Europejskiej i Trybunału Obrachunkowego Wspólnot Europejskich, a właściwe władze polskie zapewnią należytą i realną pomoc, jaka może się okazać niezbędna lub przydatna w danych okolicznościach w celu wykonania takich kontroli i audytów (w zasadach i warunkach uczestnictwa nie określono jakie podmioty będą przeprowadzały kontrole i audyty z upoważnienia Komisji Europejskiej i Trybunału Obrachunkowego Wspólnot Europejskich).

Podstawową zasadą w europejskich projektach badawczych jest zasada współfinansowania badań. Komisja Europejska może wesprzeć budżet projektu badawczo-rozwojowego tylko do wysokości 50 % (wdrożeńowego do 35 %) kosztów całkowitych, a pozostałą część musi wnieść instytucja partnerska. Komisja Europejska dopuszcza 3 modele finansowania i rozliczania kosztów:

- a) FC – pełny koszt, rzeczywisty poziom narzutów. Ma zastosowanie w przedsiębiorstwach i instytucjach posiadających księgowość

analityczną, czyli taką której system pozwala na wyliczenie kosztów bezpośrednich i kosztów pośrednich.

- b) FF – pełny koszt, ustalony poziom narzutów. Ma zastosowanie w instytucjach, których system księgowania pozwala na wyliczenie kosztów bezpośrednich stałego personelu merytorycznego związanego z realizacją projektu, ale nie potrafi z wystarczającą dokładnością wyliczyć kosztów pośrednich. W związku z tym przyjmuje się pewien umownie ustalony (ryczałtowy) poziom narzutów (80 % kosztów personelu – narzut na koszty wynagrodzeń).
- c) AC – 100 % kosztów dodatkowych. Przeznaczony jest dla instytucji, których system księgowania nie pozwala na wyliczenie kosztów bezpośrednich (personelu) i pośrednich (narzutów) związanych z realizacją projektu. W praktyce model ten dotyczy instytucji finansowanych z budżetu państwa (państwowych szkół wyższych, jednostek administracji rządowej i samorządowej). Model 100 % kosztów dodatkowych oznacza, że finansowane są w całości dopuszczalne koszty dodatkowe związane z zatrudnieniem dodatkowego personelu merytorycznego (spoza jednostki) i koszty ponoszone dodatkowo dla realizacji projektu przez jednostkę (poza działalnością bieżącą). Koszty pośrednie są ustalone w wysokości 20 % kosztów bezpośrednich.

Zaznaczyć należy, że polskie jednostki uczestniczące w badaniach naukowych dofinansowywanych przez Komisję Europejską (bez względu na prowadzoną księgowość) najczęściej wybierały model AC, gdyż finansowanie dodatkowych wynagrodzeń dla pracowników własnych jednostki zapewniały środki dotacji budżetowej – przyznawanej przez KBN.

Do czasu wejścia w życie ustawy z dnia 15 września 2000 r. o zmianie ustawy o utworzeniu Komitetu Badań Naukowych⁸, tj. do dnia 1 stycznia 2001 r., ustalanie kryteriów i trybu przyznawania środków finansowych na naukę (art. 14 ust. 2) oraz podział tych środków należały do kompetencji Komitetu Badań Naukowych (art. 2 pkt 5 i 6)⁹, który regulował te kwestie w drodze uchwał. Po zmianie ustawy zadania w tym zakresie należały do Przewodniczącego Komitetu (art. 9 ust. 2 pkt 6 i 7). Zgodnie z art. 15 ust. 9 ustawy o KBN Przewodniczący Komitetu określał w drodze rozporządzenia kryteria i tryb przyznawania i rozliczania środków finansowych ustalanych w budżecie państwa na naukę na cele określone w art. 14 ust. 2 pkt 1-6 oraz sposób wykonywania nadzoru i kontroli realizacji badań naukowych i prac rozwojowych oraz innych zadań finansowanych lub dofinansowywanych ze środków ustalanych w budżecie państwa na naukę.

⁸ Dz. U. Nr 91, poz. 1008

⁹ Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o Komitecie Badań Naukowych w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 stycznia 2001 r. W dniu 18 kwietnia 2001 r. ogłoszony został tekst jednolity ww. ustawy (Dz. U. Nr 33, poz. 389, ze zm.).

Stosownie do art. 14 ust. 4 Przewodniczący Komitetu, w drodze zarządzenia, mógł wyodrębnić środki na finansowanie lub dofinansowywanie określonych zadań w ramach środków przeznaczonych na finansowanie: działalności statutowej poszczególnych jednostek naukowych oraz badań własnych szkół wyższych; inwestycji służących potrzebom badań naukowych lub prac rozwojowych, w tym także wynikających z programów wieloletnich; współpracy naukowej i naukowo-technicznej z zagranicą, określonej w umowach międzyrządowych albo w programach lub protokołach wykonawczych do tych umów.

Środki finansowe wyodrębnione w ramach ww. środków mogły być przeznaczone w szczególności na badania naukowe i prace rozwojowe będące częścią programów Unii Europejskiej lub innych programów międzynarodowych, a także na działania wspomagające realizację tych programów (art. 14 ust. 5 pkt 1).

Od dnia 1 stycznia 2002 r. obowiązuje rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu Badań Naukowych z dnia 30 listopada 2001 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania i rozliczania środków finansowych ustalanych w budżecie państwa na naukę (zwane dalej „rozporządzeniem Przewodniczącego KBN”)¹⁰. W myśl § 94 ust. 1 tego ww. rozporządzenia wnioski i oferty dotyczące przyznania środków finansowych na cele określone w art. 14 ust. 2 ustawy o Komitecie Badań Naukowych, złożone przed dniem wejścia w życie rozporządzenia, podlegają rozpatrzeniu i zakwalifikowaniu na podstawie przepisów dotychczasowych. Środki finansowe przekazane wnioskodawcom na podstawie decyzji lub umowy zawartej z Komitetem przed dniem wejścia w życie rozporządzenia podlegają rozliczeniu na podstawie przepisów dotychczasowych (§ 94 ust. 2)¹¹.

W rozdziale 4 ww. rozporządzenia uregulowane zostały zasady finansowania lub dofinansowywania specjalnych urządzeń badawczych, specjalnych programów badawczych i sieci naukowych. Zgodnie z § 28 ust. 1.pkt 1 wniosek o przyznanie środków finansowych na udział w specjalnym programie badawczym, w formie dotacji, może złożyć jednostka uczestnicząca w programie ramowym badań, rozwoju technicznego i prezentacji Unii Europejskiej oraz programie ramowym badań i szkolenia Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej, zwanym dalej "Programem Ramowym EURATOM". Wniosek o przyznanie dotacji na udział w specjalnym programie badawczym może złożyć także jednostka, która prowadzi prace wspomagające przystępowanie do specjalnych programów badawczych lub realizowanie poszczególnych zadań w ramach tych programów, w tym także jednostka koordynująca działania innych jednostek (§ 28 ust. 2).

¹⁰ Dz. U. Nr 146, poz. 1642, ze zm.

¹¹ Na podstawie uchwał Komitetu Badań Naukowych – omówionych w dalszej części analizy stanu prawnego.

Zgodnie z § 29 ust. 1 pkt 1 wniosek może obejmować następujące maksymalne wysokości dofinansowania kosztów ponoszonych przez jednostkę ze środków krajowych, w związku z jej uczestnictwem w Programie Ramowym UE lub Programie Ramowym EURATOM dla uczestniczenia w wyniku przyjęcia wniosku złożonego na wezwanie Komisji Europejskiej, ogłoszone: w 1999 r. - 90%, w 2000 r. - 80%, w 2001 r. - 70%, w 2002 r. - 60% środków wykazywanych jako środki krajowe, z tym że w odniesieniu do dofinansowania kosztów udziału w Programie Ramowym UE kwota dofinansowania nie może przekroczyć odpowiednio dla kolejnych lat: 90%, 80%, 70% i 60% środków przyznanych przez Komisję Europejską,

Wysokość ww. maksymalnego dofinansowania może być zmniejszona w trakcie realizacji zadania, jeżeli: wymagają tego przepisy Unii Europejskiej, w szczególności dotyczące udzielania pomocy ze środków publicznych; prace zaplanowane do wykonania są dofinansowywane z innych źródeł; właściwy zespół Komitetu złoży taki wniosek, uzasadniony negatywną opinią o wynikach realizacji zadania (§ 30). Wniosek o dofinansowanie powinien zawierać:

- 1) kartę tytułową wraz z załącznikami zawierającymi: informację o specjalnym programie badawczym, w którym uczestniczy jednostka oraz wykaz i opis zadań przewidzianych do realizacji przez jednostkę w ramach programu, z wyodrębnieniem zadań finansowanych ze środków własnych jednostki,
- 2) kopię dokumentu albo istotnej dla wniosku części dokumentu będącego podstawą udziału jednostki w programie,
- 3) informację o planowanych kosztach zadań przewidzianych do realizacji przez jednostkę i źródłach ich finansowania (§ 31 ust. 1.).

Jednostka występująca do Komisji Europejskiej z wnioskiem dotyczącym udziału w Programie Ramowym UE lub Programie Ramowym EURATOM i zamierzająca ubiegać się o dotację z Komitetu równocześnie przekazuje Komitetowi Badań Naukowych informację zawierającą:

- 1) nazwę i tematykę zadań objętych wnioskiem, dane identyfikujące jednostkę i kierownika prac oraz jego polskich i zagranicznych współwykonawców,
- 2) planowane całkowite koszty realizacji zadań wszystkich współwykonawców oraz planowane całkowite koszty zadań jednostki, w tym koszty do poniesienia przez jednostkę ze źródeł krajowych,
- 3) zwięzłe przedstawienie lub wyliczenie wcześniej zakończonych lub obecnie prowadzonych przez jednostkę prac oraz ich wyników zbliżonych tematycznie do zadań objętych wnioskiem, a także inne dane mogące mieć wpływ na ocenę i promocję wniosku (§ 31 ust. 3).

Wniosek o przyznanie dotacji na udział w specjalnym programie badawczym składa się w ciągu całego roku. Wniosek powinien obejmować cały planowany okres udziału w tym programie, a jeżeli okres ten jest dłuższy niż cztery lata, jednostka zamierzająca nadal korzystać z dotacji składa nowy

wniosek przed upływem tego okresu (§ 32 ust. 1). Komitet, w drodze uchwały, wydaje zgodę na finansowanie lub dofinansowanie udziału jednostki w programie przez cały planowany okres jego realizacji oraz przyznaje jednostce odpowiednią dotację na okres nie dłuższy niż cztery lata (§ 32 ust. 2).

Wnioski o przyznanie dotacji na dofinansowanie kosztów udziału w programach ramowych UE mogą być zakwalifikowane do dofinansowania przez Komitet na podstawie oceny i decyzji Komisji Europejskiej (§ 33 ust. 1). Stosownie do § 34 ust. 1. i ust. 2 wniosek o przyznanie dotacji w wysokości 15.000 zł może złożyć jednostka, której wniosek o udział w Programie Ramowym UE lub Programie Ramowym EURATOM Komisja Europejska oceniła jako co najmniej dobry, lecz nie przyjęła go do realizacji. Dotacja jest przeznaczona na koszty kontynuacji współpracy z partnerami zagranicznymi lub na koszty ponownego przygotowania wniosku do Komisji Europejskiej. Wniosek o przyznanie dotacji w wysokości nie wyższej niż 30.000 zł może złożyć jednostka, która w sposób prawidłowy złożyła wniosek o udział w Programie Ramowym UE lub Programie Ramowym EURATOM, występująca w charakterze koordynatora zadania objętego tym wnioskiem. Dotacja jest przeznaczona na refundację części kosztów przygotowania przyjętego wniosku albo na koszty ponownego przygotowania wniosku nieprzyjętego do realizacji przez Komisję Europejską.

Wnioski, o których mowa w ust. 1 i 2 składa się w Komitecie, w jednym egzemplarzu. Wniosek powinien zawierać kartę tytułową wniosku złożonego do Komisji Europejskiej oraz potwierdzenie przyjęcia i dokonania oceny tego wniosku. Jednostka, która otrzymała dotację określoną w ust. 1 lub 2, przesyła Komitetowi informację o sposobie wykorzystania tej dotacji albo zwraca niewykorzystane środki finansowe (§ 34 ust. 3 i ust. 4).

Dotacja na udział w specjalnym programie badawczym współfinansowanym z zagranicznych środków finansowych niepodlegających zwrotowi może być przekazana jednostce przez Komitet po potwierdzeniu przez tę jednostkę otrzymania zagranicznych środków lub wykorzystania przez nią tych środków w inny sposób albo po przedstawieniu dokumentu potwierdzającego zobowiązanie o współfinansowaniu programu (§ 35). Zgodnie z § 39 ust. 3 raporty roczne i raporty końcowe dotyczące udziału w Programie Ramowym UE i Programie Ramowym EURATOM składa się Komitetowi w formie kopii lub wyciągów z raportów sporządzanych dla właściwych instytucji Unii Europejskiej.

Stosownie do § 40 w przypadku zakończenia zadań związanych z utrzymaniem specjalnego urządzenia badawczego, udziałem w specjalnym programie badawczym lub w międzynarodowej współpracy w formie sieci naukowej, zaniechania realizacji tych zadań lub zakończenia dofinansowywania ze środków wyodrębnionych, właściwe jednostki przedstawiają raporty końcowe z działalności objętej dofinansowaniem i dokonują pełnego rozliczenia przekazanych przez Komitet środków.

Niewydatkowane środki podlegają zwrotowi do dnia 28 lutego następnego roku. Przepisy dotyczące dofinansowywania udziału polskich jednostek w Programach Ramowych UE stosuje się także do innych podmiotów posiadających osobowość prawną, które otrzymały dotację na udział w specjalnym programie badawczym lub na współpracę w formie sieci naukowej (§ 41).

W latach 1999-2001 zasady ubiegania się o dofinansowanie udziału w projektach badawczych realizowanych w ramach Programów Ramowych UE regulowały następujące uchwały Komitetu Badań Naukowych:

- 1) uchwała Nr 3/99 Komitetu Badań Naukowych z dnia 20 stycznia 1999 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania środków finansowych na dofinansowanie realizacji zadań dotyczących uczestnictwa polskich zespołów naukowych w projektach 5 Programu Ramowego Badań, Rozwoju Technicznego i Prezentacji Unii Europejskiej w latach 1999-2002¹² – obowiązywała w okresie od 20 stycznia 1999 r. do 14 września 1999 r.
- 2) uchwała nr 25/99 Komitetu Badań Naukowych z dnia 15 września 1999 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania środków finansowych na dofinansowanie realizacji zadań dotyczących uczestnictwa polskich zespołów w projektach Piątego Programu Ramowego Badań, Rozwoju Technicznego i Prezentacji Unii Europejskiej w latach 1999 –2002¹³ – obowiązywała w okresie od 15 września 1999 r. do 14 grudnia 2000 r.
- 3) uchwała Nr 34/2000 Komitetu Badań Naukowych z dnia 11 grudnia 2000 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania środków na finansowanie wybranych międzynarodowych specjalnych programów w ramach środków finansowych przeznaczonych na działalność statutową jednostek naukowych i jednostek badawczo-rozwojowych¹⁴ – obowiązywała w okresie od 14 grudnia 2000 r. do 31 grudnia 2001 r.

W związku z tym, że przepisy ww. uchwał KBN, w części dotyczącej zasad dofinansowania udziału polskich jednostek w projektach badawczych realizowanych w ramach programów ramowych Unii Europejskiej nie odbiegają od określonych rozporządzeniem Przewodniczącego KBN, w niniejszej analizie nie będą omawiane. Stosownie do § 1 ust. 1 i ust. 2 ww. uchwały Nr 3/99 KBN Komitet Badań Naukowych ustalił, że działania organizacyjno-informacyjne wspomagające przygotowanie polskich zespołów naukowych do uczestnictwa w projektach 5 Programu Ramowego w latach 1999-2002, a w szczególności szkolenia, usługi ekspertów i upowszechnianie informacji, stanowią zadanie wyodrębnione w ramach środków finansowych przeznaczonych na działalność ogólnotechniczną i wspomagającą badania. Realizacja zadania wyodrębnionego jest

¹² Dz. Urz. KBN Nr 1, poz. 3 i Nr 3, poz. 15.

¹³ Dz. Urz. KBN Nr 6, poz. 25; z 2000 r. Nr 5, poz. 26 i Nr 7, poz. 37

¹⁴ Dz. Urz. KBN Nr 7, poz. 36

dofinansowywana przez Komitet w ramach środków przyznanych Przewodniczącemu Komitetu, wydzielonych na podstawie ust. 7 załącznika do uchwały Nr 29/97 Komitetu Badań Naukowych z dnia 10 października 1997 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania środków finansowych na dofinansowywanie działalności ogólnotechnicznej i wspomagającej badania oraz na dofinansowywanie podmiotów działających na rzecz nauki (zwanej dalej „uchwałą Nr 29/97 KBN”)¹⁵.

Realizacja ww. zadań może być powierzona jednostce organizacyjnej dysponującej odpowiednim przygotowaniem merytorycznym, w szczególności doświadczeniem w zakresie współpracy w realizacji projektów badawczych Unii Europejskiej oraz innych projektów międzynarodowych, a także odpowiednim potencjałem wykonawczym (§ 2 ust. 1). Jednostka organizacyjna może otrzymać dofinansowanie w wysokości 20.000 zł w pierwszym roku realizacji zadań (§ 2 ust. 2).

Jednostki organizacyjne, które zostaną określone przez Komitet jako narodowe punkty kontaktowe w sieci wspomagającej przygotowanie polskich zespołów naukowych do uczestnictwa w projektach 5 Programu Ramowego będą otrzymywały dofinansowanie stosownie do zakresu realizacji zadań (§ 3). Wniosek o dofinansowanie realizacji zadania zawierający informacje określone w ust. 16 załącznika do uchwały Nr 29/97 KBN¹⁶ składa się w Departamencie Współpracy z Zagranicą i Integracji Europejskiej urzędu Komitetu, według wzoru ustalonego przez Komitet, w terminie do dnia 31 marca 1999 r.

Wnioski jednostek, po dokonaniu weryfikacji przez Departament Współpracy z Zagranicą i Integracji Europejskiej urzędu Komitetu, przekazywane są do zaopiniowania opiniodawczo-doradczemu Zespołowi do Spraw Współpracy Naukowej i Naukowo-Technicznej z Zagranicą. Przewodniczący Komitetu na podstawie ww. opinii, w drodze decyzji, przyznaje środki finansowe na dofinansowanie realizacji zadania. Zadanie jest realizowane na podstawie umowy zawartej przez Komitet z właściwą jednostką organizacyjną (§ 5).

Jednostka organizacyjna, która otrzymała z Komitetu środki finansowe jest zobowiązana do złożenia Komitetowi rocznego raportu z realizacji

¹⁵ Dz. Urz. KBN Nr 9, poz. 30; z 1999 r. Nr 1, poz. 6

¹⁶ Zgodnie z ust 16 załącznika do uchwały Nr 29/97 KBN powinien zawierać: podstawowe informacje o wnioskodawcy (nazwę, adres, numer regonu, nazwę banku i numer rachunku, wskazanie osoby prowadzącej sprawę); wykaz planowanych zadań, z określeniem planowanych nakładów ogółem na ich realizację, innych źródeł finansowania oraz kwot wnioskowanego dofinansowania; załączniki zawierające: szczegółową kalkulację kosztów realizacji każdego zgłoszonego zadania w poszczególnych rodzajach działalności, uzasadnienie (w formie opisowej) celowości wykonania zadań, ze wskazaniem planowanych wyników tych zadań, w przypadku działalności wydawniczej – określenie ilości arkuszy wydawniczych dla każdego tytułu, nakład (ilości egzemplarzy), kosztorys wydawniczy oraz dwie opinie samodzielnych pracowników nauki uznawanych za autorytety w dziedzinie wiedzy objętej wnioskiem, inne informacje wymagane przez Komitet.

zadania w terminie do dnia 31 stycznia następnego roku. Raport składa się w Departamencie Współpracy z Zagranicą i Integracji Europejskiej urzędu Komitetu (§ 6).

Z dniem 5 października 2001 r. weszło w życie rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu Badań Naukowych z dnia 5 września 2001 r. w sprawie sposobu wykonywania nadzoru i kontroli realizacji badań naukowych i prac rozwojowych oraz innych zadań finansowanych lub dofinansowywanych ze środków ustalanych w budżecie państwa na naukę¹⁷. W § 1 ww. rozporządzenia określono, że nadzór realizacji badań naukowych i prac rozwojowych oraz ich wyników, działalności wspomagającej badania i innych zadań finansowanych lub dofinansowywanych ze środków ustalanych w budżecie państwa na naukę wykonywany jest przez właściwe organy Komitetu Badań Naukowych poprzez: rozpatrywanie raportów z realizacji zadań oraz rozliczanie zadań; rozpatrywanie sprawozdań i raportów z kontroli realizacji zadań; podejmowanie odpowiednio uchwał i decyzji oraz innych czynności mających na celu zapewnienie prawidłowego, efektywnego, zgodnego z przeznaczeniem i z obowiązującymi przepisami wykorzystania środków finansowych, przyznanych i przekazanych przez Komitet na realizację zadań.

Od dnia 5 lutego 2005 r. obowiązuje ustawa z dnia 8 października 2004 r. o zasadach finansowania nauki. Stosownie do art. 46 tej ustawy do czasu wydania przepisów wykonawczych na obowiązują przepisy wydane na podstawie ustawy o Komitecie Badań Naukowych.

Zgodnie z art. 21 ust. 5 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości¹⁸ na żądanie organów kontroli lub biegłego rewidenta należy zapewnić wiarygodne przetłumaczenie na język polski treści wskazanych przez nich dowodów, sporządzonych w języku obcym. Jednostki realizujące projekty badawcze w ramach programów ramowych Unii Europejskiej podlegają rygorom wynikającym z ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych¹⁹ oraz ustawy z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych²⁰.

¹⁷ Dz. U. Nr 101, poz. 1112.

¹⁸ Dz. U. z 2002 r. Nr 76, poz. 694.

¹⁹ Dz. U. Z 2003 r. Nr 15, poz. 148, ze zm.

²⁰ Dz. U z 2002 r. Nr 72 poz. 664, ze zm.

3.2. Istotne ustalenia kontroli

3.2.1. Przyznawanie środków publicznych na prace badawcze i rozwojowe objęte 5 i 6 Programem Ramowym

1. Stosownie do art. 9 ust. 2 pkt 6 ustawy o Komitecie Badań Naukowych Przewodniczący KBN określa kryteria i tryb przyznawania i rozliczania środków finansowych ustalanych w budżecie państwa na naukę uwzględniając w szczególności - zgodnie z art. 15 ust. 9 pkt 1 ww. ustawy – sposób oceny wniosków, sposób realizacji zadań i ich rozliczania.

W odniesieniu do środków finansowych przyznawanych na dofinansowanie badań naukowych i prac rozwojowych realizowanych w ramach programów ramowych UE Przewodniczący nie określił tych kryteriów dopuszczając w § 33 ust. 1 rozporządzenia Przewodniczącego KBN z dnia 30 listopada 2001 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania i rozliczania środków finansowych ustalanych w budżecie państwa na naukę możliwość zakwalifikowania do dofinansowania przez KBN – jedynie na podstawie oceny i decyzji Komisji Europejskiej, a rozliczanie przekazanych środków – w formie kopii lub wyciągów sporządzanych dla właściwych instytucji Unii Europejskiej (§ 39 ust. 3).

Zaznaczyć należy, że w okresie objętym kontrolą jedynie w dniach od 14 grudnia 2000 r. do 31 grudnia 2001 r., tj. do dnia wejścia w życie ww. rozporządzenia Przewodniczącego KBN obowiązywały zgodne z ustawą o KBN kryteria przyznawania środków na tę działalność wprowadzone uchwałą Nr 34/2000 Komitetu Badań Naukowych z dnia 11 grudnia 2000 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania środków na finansowanie wybranych międzynarodowych specjalnych programów w ramach środków finansowych przeznaczonych na działalność statutową jednostek naukowych i jednostek badawczo-rozwojowych²¹.

Określenie kryteriów przyznawania środków na badania i prace rozwojowe realizowane w ramach programów ramowych UE jest niezbędne w świetle art. 4 ustawy z dnia 8 października 2004 r. o zasadach finansowania nauki²², która weszła w życie 5 lutego 2005 r., określającego, że przy przyznawaniu środków finansowych na naukę uwzględnia się m.in.: zgodność przewidzianych do realizacji prac lub zadań z celami polityki naukowej, naukowo-technicznej i innowacyjnej państwa; ich poziom naukowy oraz praktyczną użyteczność oczekiwanych wyników.

2. W Ministerstwie Nauki i Informatyzacji nie był przestrzegany, w odniesieniu do środków przyznawanych na zadania związane z uczestnictwem polskich zespołów w 5 i 6 Programie Ramowym, przepis art. 10 ust. 2 pkt 1 ustawy o Komitecie Badań Naukowych, zgodnie z którym, w zakresie gospodarowania

²¹ Dz. Urz. KBN Nr 7, poz. 36

²² Dz. U. Nr 238, poz. 2390, ze zm.

środkami finansowymi na naukę, zespoły Komitetu przedstawiają Komitetowi lub Przewodniczącemu Komitetu wnioski w sprawie podziału środków pomiędzy poszczególne jednostki na realizację określonych zadań. Nie były również przestrzegany przepis § 7 ust. 2 rozporządzenia Przewodniczącego KBN regulujący tryb oceny wykonania poszczególnych zadań realizowanych, zgodnie z którym raporty roczne i raporty końcowe są oceniane przez właściwe zespoły Komitetu pod względem merytorycznym oraz prawidłowości wykorzystania przyznanych środków, w tym zgodności wykonania z celem lub zakresem określonym w decyzji Przewodniczącego KBN.

3. Stwierdzono, że jedynie w okresie od stycznia do czerwca 2001 r. wnioski składane przez jednostki występujące o dofinansowanie badań naukowych i prac rozwojowych prowadzonych w ramach 5 Programu Ramowego były opiniowane przez opiniodawczo-doradczy Zespół do Spraw Współpracy Naukowej i Naukowo-Technicznej z Zagranicą. Z dniem 4 lipca 2001 r. zmienione zostały zadania i tryb pracy ww. Zespołu i z zakresu jego zadań skreślone zostały prace związane z opiniowaniem wniosków o dofinansowanie udziału polskich jednostek w projektach wykonywanych w ramach 5 Programu Ramowego oraz opiniowaniem raportów z wykonania zadań przyjętych do realizacji na podstawie ww. wniosków.

Ustalono, że od 4 lipca 2001 r. do czasu zakończenia kontroli wnioski o dofinansowanie badań naukowych i prac rozwojowych realizowanych w ramach 5 i 6 Programu ramowego oraz raporty roczne i raporty końcowe nie podlegały w KBN jakiejkolwiek ocenie przez właściwe zespoły Komitetu, a podstawą przyznania środków oraz uznania pracy za wykonaną było jedynie przyjęcie przez Komisję Europejską projektu do finansowania oraz przekazanie przez jednostkę do KBN sprawozdania w formie kopii bądź wyciągów z raportów sporządzanych dla Komisji Europejskiej.

W rezultacie wszystkie jednostki, które występowały z wnioskiem o dofinansowanie udziału w programach ramowych otrzymywały pozytywną decyzję w tej sprawie.

3.2.2. Finansowanie ze środków publicznych prac przygotowawczych oraz prac badawczych i rozwojowych związanych z udziałem polskich jednostek w 5 i 6 Programie Ramowym

1. Według danych Komisji Europejskiej budżet 5 Programu Ramowego wyniósł 14.960 mln €, natomiast budżet 6 Programu Ramowego został ustalony przez KE w wysokości 19.113 mln € (wzrost o 28,6%).

2. W latach 1999-2004 (do czasu zakończenia kontroli) na finansowanie i dofinansowanie różnych zadań związanych z udziałem polskich jednostek w 5 i 6 Programie Ramowym wydatkowano ze środków publicznych łącznie 1.211,6 mln zł, w tym ze środków budżetowych na naukę – 777,7 mln zł oraz ze środków Phare – 433,9 mln zł, tj. równowartość 107,5 mln €.

Wkład finansowy (składka) Polski do 5 i 6 Programu Ramowego wyniósł łącznie 903,4 mln zł i sfinansowany został w kwocie 469,5 mln zł ze środków na naukę oraz w kwocie 433,9 mln zł ze środków Phare. Pozostałe środki w kwocie 308,2 mln zł przeznaczone zostały na: dotacje do realizacji projektów (267,1 mln zł), refundację części kosztów na ich przygotowanie (20,3 mln zł) oraz sfinansowanie kosztów działalności punktów kontaktowych (krajowego, regionalnych i branżowych) 5 i 6 Programu (20,8 mln zł).

3. Polskie jednostki uzyskały w tym samym okresie z Komisji Europejskiej - w ramach uczestnictwa w 5 i 6 Programie Ramowym – środki finansowe w łącznej kwocie 222,3 mln zł, tj. niższej nawet od kwoty przekazanej przez KBN w ramach dofinansowania realizacji projektów przyjętych przez Komisję Europejską.

4. Stosownie do § 29 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Przewodniczącego KBN z dnia 30 listopada 2001 r. polskie jednostki prowadzące badania naukowe bądź prace rozwojowe objęte Programami Ramowymi Unii Europejskiej mogły otrzymać środki budżetowe na sfinansowanie części kosztów ponoszonych z tytułu udziału w ww. pracach. Wysokość dofinansowania uzależniona była od roku, w którym Komisja Europejska ogłosiła wezwanie do składania wniosków. I tak dla projektów ogłoszonych w 1999 r. wynosiła 90% środków wykazywanych przez jednostki jako środki krajowe zaangażowane w realizację projektu, a w latach 2000-2002 odpowiednio: 80%, 70% i 60%, przy czym - po 2002 r. – w kolejnych latach dofinansowanie nie przekraczało 60% wysokości środków krajowych. Jednocześnie wysokość przekazanych przez Komitet środków budżetowych nie mogła przekraczać odpowiednio dla kolejnych lat: 90%, 80%, 70% i 60% środków przyznanych na realizację danego projektu przez Komisję Europejską.

Zgodnie z § 35 ww. rozporządzenia – przekazanie przez KBN dotacji poszczególnym jednostkom było uzależnione od potwierdzenia przez nie otrzymania zagranicznych środków bądź dokumentów potwierdzających zobowiązanie o współfinansowaniu programu przez Komisję Europejską. Stwierdzić przy tym należy, że przekazywanie środków przez KBN na kolejne lata realizacji projektu nie było uzależnione od uprzedniego przekazania przez Komisję Europejską kolejnej zaliczki.

5. Zgodnie z kontraktami zawieranymi przez Komisję Europejską z koordynatorami projektów realizowanych w ramach Programów Ramowych środki finansowe na wykonanie projektu były przekazywane jednostkom w formie zaliczki początkowej, następne kwoty przekazywała Komisja po zaaprobowaniu okresowych sprawozdań i zestawień kosztów, a 15% ustalonej kwoty dofinansowania stanowiło rezerwę, która była przekazywana dopiero w terminie maksymalnie 60 dni po zaaprobowaniu przez Komisję ostatniego dokumentu sprawozdawczego.

Zaznaczyć należy, że zasady dofinansowywania przez Komitet różniły się od przyjętych przez Komisję, a środki przekazywane były niezależnie od stopnia wykorzystania uprzednio przekazanych oraz stopnia wykonania prac.

6. W latach 2000-2004 (do 31 sierpnia) Komitet Badań Naukowych przekazał polskim jednostkom wykonującym badania naukowe i prace rozwojowe w ramach 5 i 6 Programu Ramowego na dofinansowanie kosztów tych prac łącznie 267,1 mln zł, w tym 256,6 mln zł na dofinansowanie prac objętych 5 Programem Ramowym oraz 9,6 mln zł na dofinansowanie prac objętych 6 Programem Ramowym. Kwoty 0,9 mln zł przekazanej jednostkom w latach 2003-2004 na dofinansowanie prac objętych 5 i 6 Programem Ramowym nie można przyporządkować poszczególnym programom, gdyż uchwały KBN o przyznaniu środków dotyczyły obu programów – bez wyszczególnienia, którego z programów Unii Europejskiej dotyczą.

7. W tym samym okresie Komisja Europejska przekazała polskim jednostkom na dofinansowanie badań naukowych i prac rozwojowych objętych 5 i 6 Programem Ramowym łącznie 55,4 mln €, tj. środki o równowartości 222,3 mln zł, w tym na dofinansowanie udziału w 5 Programie Ramowym kwoty 55 mln € (220,3 mln zł) oraz na dofinansowanie udziału w 6 Programie Ramowym kwoty 418,6 tys. € (2 mln zł). Z powyższego wynika, że dofinansowanie ze środków budżetowych przekazane polskim jednostkom przez Komitet Badań Naukowych znacznie przewyższało wysokość dofinansowania przekazanego ze środków unijnych polskim jednostkom uczestniczącym w 5 i 6 Programie Ramowym.

W kontrolowanych jednostkach badaniami objęto 194 projekty realizowane w ramach 5 i 6 Programu Ramowego w odniesieniu do których jednostki posiadały pełne dane dotyczące finansowania w okresie objętym kontrolą.

8. Ustalono, że KBN przekazał na dofinansowanie 111 spośród 194 badanych projektów (57,2%) środki budżetowe w wysokości ponad 90% przyznanych, w tym na realizację 88 projektów (45,4%) w pełnej przyznanej wysokości. W tym samym okresie Komisja Europejska przekazała środki w wysokości ponad 90% przyznanych jedynie dla 17 projektów (0,9%), w tym w pełnej wysokości jedynie dla 6 projektów (0,3%). Środki unijne w wysokości powyżej 80% przyznanych przekazano na realizację 36 projektów (18,6%).

Dofinansowaniem ze środków budżetowych w wysokości poniżej 50% przyznanych KBN objął 27 projektów (13,9%), w tym na realizację 13 projektów (0,7%) nie przekazano żadnych środków. W tym samym okresie dofinansowanie ze środków unijnych w wysokości poniżej 50% przyznanych Komisja Europejska przekazała na realizację 90 projektów (46,4%), w tym na realizację 7 projektów (0,4%) nie przekazano żadnych środków.

9. Projekty realizowane przez polskie jednostki w ramach 5 i 6 Programu Ramowego finansowane były ze środków budżetowych i dofinansowywane ze środków unijnych. Z ustaleń kontroli wynika, że jedną z przyczyn stwierdzonego stanu było przekazywanie jednostkom przez KBN dofinansowania w pełnej przyznanej wysokości, podczas gdy Komisja Europejska (koordynatorzy projektów) przekazywała środki nierytmicznie

oraz ze znacznym opóźnieniem niezależnie od stopnia realizacji objętych kontraktami zadań. Stwierdzono, że środki budżetowe przekazywane były przez KBN w pełnej przyznanej wysokości także w pojedynczych przypadkach, gdy Komisja Europejska zdecydowała o przerwaniu realizacji projektu bądź uznała, że nie może, z różnych przyczyn, przekazać środków konkretnej polskiej jednostce.

Na przykład:

- Fundacja Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu realizowała 6 projektów, których koszty finansowane przez Komisję Europejską określone zostały na 568,7 tys. € (2.270 tys. zł). Jednocześnie Komitet Badań Naukowych przyznał na dofinansowanie projektów w częściach realizowanych przez stronę polską dotację podmiotową w kwocie 1.247,7 tys. zł. Do czasu zakończenia kontroli KBN przekazał Fundacji środki w kwocie 1.195,2 tys. zł, tj. 95,8%, natomiast KE przekazała 290,4 tys. € (1.172,8 tys. zł), tj. 51,7% przyznanych środków. Zaznaczyć przy tym należy, że KE nie uruchomiła w ogóle finansowania projektu PRO PLUS, którego realizacja – zgodnie z kontraktem – rozpoczęta została w styczniu 2003 r., a zobowiązania KE na lata 2003-2005 określone zostały na kwotę 91,1 tys. €. Z kontroli wynika, że KE już po podpisaniu kontraktu uzależniła przekazanie zaliczki na realizację projektu od otrzymania gwarancji kredytowych. Dotychczasowe starania Fundacji nie przyniosły jednak pozytywnych rezultatów, gdyż banki do których zwracała się Fundacja, nie akceptują unijnego tekstu umowy gwarancyjnej. W tej sytuacji projekt jest finansowany jedynie ze środków krajowych, w tym przede wszystkim z dotacji podmiotowej przekazanej na ten cel przez KBN w kwocie 208,5 tys. zł.
- „NEUROSOFT” Spółce z o.o. z Krakowie na realizację 4. projektów Komisja Europejska przyznała łącznie 2.009,1 tys. zł, zaś KBN dotację w kwocie 1.432,9 tys. zł. Do czasu zakończenia kontroli KBN przekazał dotację w łącznej kwocie 1.180 tys. zł, tj. 82,4 % przyznanej, natomiast Komisja Europejska przekazała środki w kwocie 440,4 tys. zł (ok. 21,9%). Komitet Badań Naukowych przekazał w pełnej wysokości (927,1 tys. zł) dotacje na realizację projektów EUSLAND, WEBKIT i AMICITIA oraz 252,9 tys. zł na realizację w latach 2003-2004 projektu LIP (pełne dofinansowanie 505,8 tys. zł). Komisja Europejska przyznała natomiast zaliczki na realizację tylko trzech pierwszych projektów. Natomiast realizacja projektu EUSLAND została w październiku 2002 r. przerwana przez Komisję Europejską z uwagi na negatywną ocenę dotychczas wykonanych prac.
- Politechnika Wrocławska realizowała łącznie 42 programy badawcze, w tym 29 objętych 5 Programem Ramowym, a 13 projektów realizowano w ramach 6 Programu. W badanym okresie zakończono prace nad 10 projektami z 5 Programu (34,5% ogółu projektów realizowanych w tym Programie), zaś pozostałe 32 projekty (19 w ramach 5 Programu i 13 w ramach 6 Programu) pozostawały jeszcze w trakcie realizacji. Planowana wysokość środków unijnych na realizację wszystkich projektów określona została w kontraktach zawartych pomiędzy Komisją Europejską i Politechniką na łączną kwotę 5.540,6 tys. €, w tym odpowiednio: dla projektów realizowanych w ramach 5 Programu w wysokości 4.085,9 tys. € (73,7% ogółu planowanych środków KE) i 1.454,7 tys. € (26,3%) dla projektów realizowanych w ramach 6 Programu. Komitet Badań Naukowych (KBN) przyznał Politechnice na realizację ww. projektów dotacje w łącznej wysokości 15.020 tys. zł w tym 11.679,9 tys. zł w 5 Programie Ramowym i

3.340,1 tys. zł w 6 Programie. W przypadku 10 zakończonych projektów, środki finansowe przyznane przez KBN zostały przekazane i wykorzystane przez Politechnikę w pełnej wysokości (100 %), z wyjątkiem jednego projektu zatytułowanego „Działalność Centrum Przekazu Innowacji w Polsce zachodniej”, gdzie stopień wykorzystania przyznanych środków wyniósł 90,5%. Natomiast Komisja Europejska przekazała środki w pełnej wysokości jedynie na 3 projekty zakończone, natomiast w 7 pozostałych przypadkach, pomimo ukończenia projektów w okresie od 30 czerwca 2002 r. Do 30 kwietnia 2004 r. KE nie wywiązała się z zobowiązań na łączną kwotę 51,3 tys. €.

- Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych w Katowicach w ramach 5 i 6 Programu Ramowego realizował 13 projektów, z czego 12 było dofinansowanych w ramach 5, a jeden w ramach 6 Programu Ramowego. Ogólne planowane koszty realizacji 13 projektów wynosiły 9.284,2 tys. zł, z czego: 4.659,5 tys. zł (1.140,3 tys. €), tj. 50,2% kosztów, finansowanych było ze środków Komisji Europejskiej, a 3.720 tys. zł (40,1%) ze środków Komitetu Badań Naukowych, pozostałe 904,7 tys. zł (9,7%) ze środków własnych Instytutu. Do końca czerwca 2004 r. KE na realizację 13 projektów przekazała Instytutowi 3.342,2 tys. zł (816,2 tys. €), tj. 71,6% planowanej kwoty, a KBN przekazał 3.500 tys. zł, tj. 94,1% planowanej kwoty, w tym dla 10 projektów przekazał środki w pełnej planowanej wysokości.
- Politechnika Śląska w Gliwicach w kontrolowanym okresie realizowała 20 projektów, z czego 18 było dofinansowywanych w ramach 5, a dwa w ramach 6 Programu Ramowego. Ogólne planowane koszty realizacji 20 projektów wyniosły 21.648,9 tys. zł, z czego 11.620,0 tys. zł (53,6%) kosztów finansowanych było ze środków Komisji Europejskiej, 7.417,0 tys. zł (34,3%) ze środków Komitetu Badań Naukowych, natomiast pozostałe 2 611,9 tys. zł (12,1%) ze środków własnych Politechniki. Do końca czerwca 2004r. KE na realizację 20 projektów przekazała Politechnice 5.466,2tys.zł, tj. 48,3% planowanej kwoty, natomiast KBN przekazał 5.057,5tys.zł, tj. 68,2% planowanej kwoty, w tym dla 7 projektów środki finansowe zostały przekazane w pełnej planowanej wysokości.
- Międzynarodowy Instytut Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie w latach 2000-2003 w ramach 5PR realizował siedem projektów, z czego trzy zostały zakończone (P-787, P-349, P-241), a cztery są realizowane (P-573, P-1250, P-720, P-363). W ramach 6PR w 2003 r. Instytut rozpoczął realizację dwóch projektów badawczych (P-3330, P-3238). Wysokość środków unijnych, na realizację projektów 5PR w latach 2001-2005, określona została w kontraktach pomiędzy Komisją Europejską i Instytutem na 1.067,4 tys. €, a projektów 6 PR na 325,4 tys. €. Komitet Badań Naukowych (KBN) przyznał Instytutowi na realizację ww. projektów dotację w łącznej wysokości 4.214 tys. zł (w 5PR - 3.279, tys. zł, oraz w 6PR – 934,8 tys. zł). W trzech zakończonych projektach środki finansowe wykorzystane zostały prawie w pełnej wysokości (od 97 do 100%), przy czym w przypadku projektu P-241 do czasu zakończenia kontroli KE nie wywiązała się ze zobowiązań finansowych przekazując zaledwie 40% przyznanych środków.
- Główny Instytut Górnictwa w Katowicach (GIG) realizował 12 projektów, w tym dziesięć w ramach 5 Programu Ramowego i dwa w ramach 6 Programu Ramowego, przy czym dwa z ww. projektów realizowane były bez dofinansowania z Komisji Europejskiej. W wyniku zawartych kontraktów z koordynatorami projektów KE przyznała na realizację

przez GIG 10 projektów, w ramach 5 i 6 Programu Ramowego, kwotę 1.516,9 tys. €. Komitetu Badań Naukowych dofinansował wykonanie wszystkich 12 projektów, na realizację których przyznał dotacje podmiotowe w łącznej wysokości 4.937,9 tys. zł. GIG na pokrycie kosztów wykonania ww. projektów zaplanował środki własne w wysokości 1.336,7 tys. zł. Do końca sierpnia 2004 r. KE na realizację 10 projektów przekazała zespołom badawczym GIG kwotę 1.039,2 tys. €, tj. 69 % planowanej kwoty. Natomiast KBN na realizację wszystkich 12 projektów przekazał 4.775,1 tys. zł, tj. 97 % planowanej kwoty, w tym dla 10 projektów z 5 Programu Ramowego w pełnej planowanej wysokości.

- Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego latach 1999-2004 (I półrocze) realizowała ogółem 15 projektów badawczych, w tym 14 w ramach 5 Programu Ramowego oraz 1 projekt w ramach 6 Programu Ramowego. Planowana wysokość środków finansowych na realizację badanych projektów wynosiła: ze środków Komisji Europejskiej - 2.425,8 tys. zł, ze środków Komitetu Badań Naukowych – 1.953,6 tys. zł. Środki finansowe faktycznie przekazane na realizację badanych projektów wynosiły: ze środków Komisji Europejskiej – 1.644,7 tys. zł (67,8%), ze środków KBN – 1.916,9 tys. zł (98,1%).

10. Wysokość przyznanej przez Komitet Badań Naukowych dotacji podmiotowej na dofinansowanie badań naukowych i prac rozwojowych objętych Programami Ramowymi UE uzależniona była wprost, jak wyżej wspomniano, od wysokości przyznanego dofinansowania projektów przez Komisję Europejską – określonej w kontraktach zawieranych przez Komisję z koordynatorami projektów. Stosownie do treści załącznika nr 5 do rozporządzenia Przewodniczącego KBN we wniosku o przyznanie dotacji kierowanego przez jednostki do KBN wysokość dofinansowania przyznanego przez KE winna być podana w złotych według kursu Narodowego Banku Polskiego obowiązującego w dniu wypełnienia wniosku.

Z ustaleń kontroli wynika, że niektóre kontrolowane jednostki nie przestrzegały tego wymogu, a służby finansowo-księgowe Ministerstwa Nauki i Informatyzacji nie dokonywały stosownej weryfikacji wniosków w tym zakresie. Przyjęcie we wniosku, przez jednostkę ubiegającą się o dotację, kursu złotego wyższego od faktycznie obowiązującego w dniu jego wypełnienia powodowało automatycznie zawyżenie należnej wysokości dotacji. Nieprawidłowości w tym zakresie stwierdzono w 9 (28,1%) spośród 32 skontrolowanych jednostek. Na przykład:

- Instytut Medycyny Pracy w Łodzi (IMP) w odniesieniu do dwóch projektów: ASRISK i IMMUNOTOX CELL, przyjął kurs euro wyższy od obowiązującego w dniu sporządzenia wniosku – co spowodowało zawyżenie planowanych kosztów łącznie o 44,8 tys. zł. W konsekwencji KBN przyznał IMP dotacje na realizację tych projektów w kwocie wyższej od należnej o 37,9 tys. zł.
- Instytut Agrofizyki im. Bohdana Dobrzańskiego PAN w Lublinie występując z wnioskami o dotacje na realizację projektów badawczych do Komitetu Badań Naukowych, Instytut przyjmował kursy EURO wyższe od faktycznie obowiązujących kursów średnich ogłaszanych przez NBP na dzień sporządzenia wniosków. Na skutek tego, KBN

przyznał Instytutowi dotacje na realizację tych projektów w kwocie wyższej od należnej o 11,3 tys. zł.

- Politechnika Lubelska występując z wnioskiem do KBN o dotację na realizację projektu ASPPECT przeliczyła na złote środki przyznane przez Komisję Europejską niezgodnie z obowiązującym w tym dniu kursem euro. Uwzględniając różnicę kursów, w opisywanym wniosku nieprawidłowo podano wartość w złotych dofinansowania środkami zagranicznymi (249, tys.€) pochodzącymi z Komisji Europejskiej, które wykazano w złotych na kwotę 1.097,1 tys. zł, tj. wyższą od prawidłowo obliczonej o 20,6 tys. zł.

11. Działania organizacyjno-informacyjne wspomagające udział polskich jednostek w badaniach naukowych i pracach rozwojowych objętych Programami Ramowymi UE dofinansowywane przez Komitet Badań Naukowych w latach 199-2004 obejmowały: dofinansowywanie przez KBN działalności: Krajowego Punktu Kontaktowego Programów UE, branżowych i regionalnych punktów kontaktowych oraz refundację części kosztów: przygotowania wniosku przyjętego przez KE do realizacji, ponownego przygotowania wniosku nieprzyjętego do realizacji przez KE, współpracy z partnerami zagranicznymi.

3.2.2.1. Dofinansowywanie działalności punktów kontaktowych 5 i 6 Programu Ramowego

1. W związku z uruchomieniem 5 Programu Ramowego, Komisja Europejska zwróciła się do krajów członkowskich i stowarzyszonych o utworzenie tzw. Krajowego Punktu Kontaktowego (National Contact Point), pozostawiając decyzje, co do formy prawno-organizacyjnej, zainteresowanym krajom. Krajowy Punkt Kontaktowy (KPK) został powołany przez Komitet Badań Naukowych w lutym 1999 r. przy Instytucie Podstawowych Problemów Techniki Polskiej Akademii Nauk (IPPT), w drodze konkursu. Zadaniem KPK było m.in. utworzenie krajowej sieci ośrodków informacyjno-konsultacyjnych, rozpowszechnianie informacji o 5 Programie Ramowym UE, prowadzenie szkoleń i udzielanie praktycznej pomocy w przygotowaniu wniosków o realizację projektów unijnych.

W latach 1999-2002 działania KPK dotyczyły 5 Programu Ramowego, a od kwietnia 2002 r. – 6 Programu Ramowego. Podstawowym zadaniem KPK było rozpowszechnianie informacji o konkursach i możliwościach uczestniczenia w projektach badawczych Unii Europejskiej oraz pomoc polskim naukowcom i zespołom badawczym w pozyskiwaniu projektów unijnych. Ponadto utworzona została na terenie Polski sieć regionalnych²³

²³ Regionalne punkty kontaktowe (RPK) utworzono w 9 makroregionach przy następujących jednostkach: Politechnice Krakowskiej, Politechnice Wrocławskiej, Fundacji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Politechnice Gdańskiej, Fundacji Rozwoju Przedsiębiorczości, Politechnice Śląskiej, Instytucie Agrofizyki PAN, Politechnice Szczecińskiej, Instytucie Chemicznej Przeróbki Węgla, Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim i Uniwersytecie Łódzkim. RPK zajmować miały się m.in.: koordynacją działań na obszarze makroregionu i bezpośrednią współpracą z KPK; działalnością informacyjną, szkoleniową, konsultingową

i branżowych²⁴ punktów kontaktowych współpracująca z KPK w realizacji ww. zadań.

2. W latach 1999-2004 Komitet Badań Naukowych przekazał na działalność krajowego oraz regionalnych i branżowych punktów kontaktowych środki finansowe w łącznej kwocie ponad 20,8 mln zł, w tym dla Krajowego Punktu Kontaktowego - 13,2 mln zł; regionalnych punktów kontaktowych – 4,7 mln zł i branżowych punktów kontaktowych- 2,9 mln zł.

Punkty kontaktowe powołane zostały do propagowania, przede wszystkim wśród jednostek ubiegających się o środki unijne, wiedzy o wymogach stosowanych przez KE dla pozyskiwania projektów badawczych objętych początkowo 5 Programem Ramowym; niesienia pomocy merytorycznej w przygotowaniu stosownych wniosków oraz przygotowaniu projektów; poszukiwania partnerów dla polskich zespołów, pełnienia funkcji centrów informacji dla naukowców zagranicznych podejmujących pracę w Polsce.

Przewodniczący Komitetu Badań Naukowych powierzając punktom kontaktowym ww. zadania nie określił jednocześnie kryteriów i trybu przyznawania i rozliczania środków na ich realizację, do czego był zobowiązany art. 9 ust. 2 pkt 6 ustawy o Komitecie Badań Naukowych. Nie uregulowano w szczególności statusu tych jednostek i zatrudnionych w nich osób, relacji punktów kontaktowych do ich jednostek macierzystych, jak też do dysponenta środków budżetowych a nawet do Krajowego Punktu Kontaktowego (KPK), któremu przypisywano koordynację poczynąń tej sieci.

W § 28 ust. 2 ww. rozporządzenia Przewodniczącego KBN z dnia 30 listopada 2001 r. ograniczono się jedynie do stwierdzenia, że wniosek o przyznanie dotacji na udział w specjalnym programie badawczym może złożyć także jednostka, która prowadzi prace wspomagające przystępowanie do specjalnych programów badawczych bądź koordynująca działania innych jednostek. W § 33 ust. 3 rozporządzenia określono, że wnioski rozpatruje się uwzględniając przygotowanie merytoryczne, w tym kwalifikacje i liczebność kadry oraz doświadczenie w realizacji i wspomaganiu realizacji zadań objętych Programami Ramowymi oraz odpowiednie wyposażenie techniczne, a zwłaszcza informatyczne. Coroczne zlecanie zadań odbywało się na zasadach konkursowego rozstrzygania. Stwierdzono, że stosowanie procedury konkursowej nie znajdowało uzasadnienia wobec daleko niewystarczających informacji zawieranych przez jednostki we wnioskach o przyznanie dotacji.

(pomoc w przygotowaniu wniosków oraz pisaniu projektów, znajdowanie partnerów zagranicznych).

²⁴Branżowe punkty kontaktowe (BPK) w liczbie 45 powołane zostały przy szkołach wyższych, instytutach naukowych oraz w firmach w celu poszerzenia kontaktów z przemysłem, zwłaszcza z małymi i średnimi przedsiębiorstwami oraz otoczeniem przemysłowym (izby przemysłowo-handlowe i stowarzyszenia) w dziedzinach zgodnych z priorytetami 6 Programu Ramowego. Zajmować miały się m.in.: konsultacjami tematycznymi w wybranej, wąskiej specjalności, pomocą w pisaniu wniosków, poszukiwaniu partnerów akwizycją ofert.

3. Wnioskowane corocznie przez punkty kwoty wydatków bez ich kosztowego uzasadnienia nie dawały podstaw do formułowania decyzji o finansowaniu zadań w innej wysokości niż proponowana, szczególnie że przypisano je do ogólnie sformułowanych tematów zadań. Rozliczanie przez KBN wydatków poniesionych przez punkty kontaktowe przy braku wymogu kosztowego ich uzasadnienia umożliwiało jedynie porównanie wysokości kwot wykonania do planu oraz porównanie wniosku ze sprawozdaniem co do identyczności brzmienia zadań. Zarazem konieczność corocznego ubiegania się o dotację na kolejny rok nie dawała poczucia stabilizacji i możliwości planowania realizacji zadań w okresach dłuższych niż jednoroczne.

Działalność punktów kontaktowych należy ocenić, w świetle wyników kontroli, jako mało efektywną. Zdaniem NIK niezbędne jest zatem określenie ich statusu, a także planowanie zadań oraz finansowanie ich działalności w okresach dłuższych niż jednoroczne. Konieczność kontynuowania prac przez punkty kontaktowe wynika ze zmienionych zasad przyznawania środków w 6 Programie Ramowym, w porównaniu do zasad obowiązujących w 5 Programie, oraz z niezadowalającego poziomu pozyskiwania środków unijnych przez polskie środowisko naukowe.

4. Strukturę sieci punktów kontaktowych ukształtowano w postaci 11 regionalnych oraz czterokrotnie większej liczbie (45) branżowych punktów kontaktowych z Krajowym Punktem Kontaktowym odpowiedzialnym za koordynację działań. Przeważająca liczba (50, tj. 89,3% sieci) punktów kontaktowych funkcjonowała w 8 miastach wojewódzkich, głównych polskich ośrodkach akademickich. Na obszarze 7 województw funkcjonowało 11 punktów kontaktowych, w tym w 6 województwach jedynie 10 branżowych punktów kontaktowych. W całym okresie funkcjonowania sieci punktów kontaktowych uśredniona wielkość dofinansowania środkami budżetowymi zadań branżowego punktu kontaktowego przypadająca na jeden rok była blisko 8-krotnie niższa od analogicznej wielkości dla regionalnego punktu kontaktowego.

5. W latach 1999-2004 regionalne punkty kontaktowe otrzymały łącznie 61,6% (4.710 tys. zł) wszystkich środków przekazanych na funkcjonowanie punktów kontaktowych, pozostałe środki (2.935,4 tys. zł) otrzymały branżowe punkty kontaktowe. Zaznaczyć przy tym należy, że w większości przypadków jednostkowa dotacja roczna dla branżowych punktów kontaktowych była bardzo niska i wynosiła 10 tys. zł (tj. poniżej 1 tys. zł na miesiąc). Dotację w ww. wysokości otrzymało w 2002 r. 10 spośród 25 BPK, a w 2003 r. 22 spośród 41 BPK; w 2004 r. dotacje w kwocie nieprzekraczającej 15 tys. zł otrzymało 27 spośród 45 BPK. Wielkości dotacji przekazywanej BPK znacznie odbiegają od wielkości rocznych dotacji przekazywanych na działalność regionalnych punktów kontaktowych.

Na przykład w 2004 r. 3 spośród 11 regionalnych punktów kontaktowych otrzymały dotacje w kwocie powyżej 200 tys. zł, 6 RPK w wysokości od 100 tys. zł do 183 tys. zł, a dwa pozostałe w wysokości 75 tys. zł i 50 tys. zł. Zdaniem NIK Ministerstwo Nauki i Informatyzacji winno rozważyć

celowość dalszego utrzymywania tak rozbudowanej sieci branżowych punktów kontaktowych - szczególnie w warunkach powszechnego dostępu do internetu – gdyż skala finansowania ich potrzeb świadczy zarówno o niewielkim zakresie powierzanych zadań, a także ich niewielkiej aktywności i możliwościach działania.

3.2.2.2. Dofinansowywanie współpracy jednostek z partnerami zagranicznymi oraz zadań związanych z przygotowaniem wniosków do Komisji Europejskiej

1. Stosownie do § 34 rozporządzenia Przewodniczącego KBN Komitet może dofinansować koszty przygotowania przez jednostkę wniosku do Komisji Europejskiej, koszty ponownego przygotowania wniosku nieprzyjętego do realizacji przez KE, ale ocenionego przez tę Komisję jako co najmniej dobry bądź na koszty kontynuowania współpracy z partnerami zagranicznymi.

2. W badanym okresie Komitet Badań Naukowych przekazywał na ten cel (w zależności od realizowanych zadań) łącznie 20.350 tys. zł w formie dotacji budżetowej lub jako dofinansowanie na podstawie umowy zawartej z KBN, w szczególności na:

- 1) dofinansowanie części kosztów przygotowania wniosków składanych przez jednostki do KE oraz kontynuowanie współpracy z partnerami zagranicznymi w kwocie 15 tys. zł,
 - 2) dofinansowanie i refundację części kosztów przygotowania wniosków (dla punktów kontaktowych) w kwocie 20 tys. zł,
 - 3) dofinansowanie przygotowania wniosków i refundację części kosztów dla jednostek będących koordynatorami projektów w kwocie 30 tys. zł.
3. Środki w wysokości po 15 tys. zł otrzymały 572 jednostki w łącznej kwocie 8,580 tys. zł; środki w wysokości po 20 tys. zł otrzymały 223 jednostki w łącznej kwocie 4.460 tys. zł, a środki w wysokości po 30 tys. zł otrzymało 188 jednostek w łącznej kwocie 5.640 zł.

Zaznaczyć przy tym należy, że dominująca część kwot dotacji na sfinansowanie kosztów kontynuowania kontaktów zagranicznych, ponowne przygotowanie wniosku lub jako zwrot kosztów poniesionych przez koordynatora projektu przy opracowaniu i złożeniu wniosku przyjętego przez KE została przez KBN przyznana jednostkom macierzystym punktów kontaktowych. Jednostki pełniące funkcję punktu kontaktowego były beneficjentami ponad 45% przyznanej kwoty dotacji po „15 tys. zł”, 44,8% kwoty dotacji po „20 tys. zł” i 56,9% kwoty dotacji po „30 tys. zł”. Z powyższego wynika, że blisko połowę środków na dofinansowanie działań wspomagających udział polskich zespołów w badaniach naukowych i pracach rozwojowych otrzymały jednostki, które w założeniu miały wspomagać inne jednostki i ułatwiać im dostęp do środków unijnych.

Zdaniem NIK finansowanie działań przygotowawczych i wspomagających ubieganie się polskich jednostek o udział w badaniach naukowych i pracach rozwojowych objętych programami UE miało uzasadnienie w okresie przystępowania Polski do 5 Programu Ramowego. Wobec upływu ponad pięciu lat od przystąpienia Polski do unijnych programów badawczych oraz trwających obecnie prac nad określeniem priorytetów i zasad finansowania 7 Programu Ramowego rozstrzygnięcia wymaga celowość dalszego finansowania, w dotychczasowej formule, prac przygotowawczych do udziału w tych programach. Dodać należy, że niewielkie jednostkowo kwoty przekazywane poszczególnym jednostkom kształtowały się łącznie na poziomie blisko 8% dofinansowania badań naukowych i prac rozwojowych przekazanego przez KBN w badanym okresie (267,1 mln zł).

3.2.3. Nieprawidłowości w wykorzystaniu środków publicznych przeznaczonych na udział polskich jednostek w 5 i 6 Programie Ramowym

1. Zasady finansowania badań naukowych i prac rozwojowych objętych poszczególnymi projektami wykonywanymi w ramach Programów Ramowych określone były każdorazowo w kontraktach zawieranych przez Komisję Europejską z koordynatorami projektów oraz ich wykonawcami oraz w kosztorysach dołączanych do umów. Z kontroli wynika, że w 18 spośród 32 kontrolowanych jednostek stwierdzono nieprawidłowości w ich realizacji w zakresie wydatkowania środków finansowych przekazanych na realizację projektów. Nieprawidłowości te polegały w szczególności na: finansowaniu kosztów wynagrodzeń osobowych niezgodnie z postanowieniami kontraktów zawartych z KE, finansowaniu ze środków na realizację projektów zadań nieplanowanych i nie związanych z realizowanymi projektami oraz wykazywaniu jako poniesionych kosztów, które nie znajdowały potwierdzenia w ewidencji księgowej jednostek. Ponadto, w pojedynczych przypadkach, wykazywane w rozliczeniach dla KBN koszty projektów sfinansowane środkami unijnymi różniły się od kosztów faktycznie rozliczonych z Komisją Europejską.

2. Powszechnie występującą w kontrolowanych jednostkach nieprawidłowością było nie ewidencjonowanie czasu pracy poszczególnych osób zatrudnionych przy realizacji projektu. Stosownie do postanowień kontraktów prowadzenie ewidencji czasu pracy, potwierdzane comiesięcznie przez osoby odpowiedzialne za przebieg prac, było zgodne z wymogami KE podstawą do wypłaty wynagrodzenia. Na przykład:

- W Instytucie Agrofizyki im. Bohdana Dobrzańskiego PAN w Lublinie do realizacji projektu INSUMAT w 2001 r. oraz 2003 zatrudniono 7 etatowych pracowników pomimo, że przyjęty w kontrakcie model rozliczenia kosztów AC nie dawał takiej możliwości. Według wytycznych Komisji Europejskiej przekazanych do Instytutu Agrofizyki, określających zasady finansowania projektów w ramach 5. Programu Ramowego a w szczególności art. 23 pkt 1 lit. c aneksu nr II „warunki ogólne”, stały personel pracujący w pełnym wymiarze czasu pracy nie mógł być wynagradzany ze środków na wykonanie

projektu. Instytut zatrudniając ww. pracowników do wykonania prac objętych projektem dokonał aneksami zmian warunków płacy i pracy do umów zawartych na czas nieokreślony, dzieląc wymiar czasu pracy w częściach ułamkowych (0,5 etatu, 0,6 etatu) na wykonanie dotychczasowych obowiązków służbowych oraz pozostałą część etatu na wykonanie projektów unijnych, dostosowując wysokość wynagrodzenia do wymiaru czasu pracy. Pracownicy ci po zakończeniu realizacji projektu wykonywali obowiązki służbowe w oparciu o pierwotne umowy. Postępowanie takie stanowiło obejście wymienionych wytycznych KE

- Politechnika Gdańska w sprawozdaniach kierowanych do KE za lata 2000-2003 wykazała jako wypłacone wynagrodzenia w łącznej kwocie 235,4 tys. zł, które w ogóle nie były ujęte w ewidencji księgowej, a wynagrodzenia wypłacone trzem osobom zawyżono o 6 tys. zł. Nie ujęto natomiast w tych sprawozdaniach wykazanych w ewidencji księgowej, kosztów usług obcych na kwotę 105,7 tys. zł,
- w Międzynarodowym Instytucie Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie w ramach projektu P-349 w latach 2001-2003 sfinansowano kwotą 348 tys. zł wynagrodzenia pracowników Instytutu z tytułu zawartych umów o dzieło, podczas gdy zgodnie z artykułem 23 załącznika nr II do kontraktu z KE, ze środków KE mogły być finansowane jedynie wynagrodzenia osobowe wynikające z umów zawartych na czas określony. Pomimo wynikającego z kontraktu wymogu szczegółowego udokumentowania czasu pracy pracowników wykazanych w zestawieniach kosztów osobowych projektu, Instytut nie prowadził dla projektu P-349 takiej ewidencji i nie posiadał takiej dokumentacji. W sprawozdaniu finansowym przekazanym do KBN z realizacji projektu P-349 niezgodnie z ewidencją księgową wykazano kwotę 310 tys. zł jako koszty zakupu usług obcych, podczas gdy faktycznie ww. kwotą sfinansowane zostały, w latach 2002-2003, wynagrodzenia kierownika projektu wypłacone na podstawie zawartych umów o dzieło. Należy podkreślić, że we wniosku do KBN o dotację na dofinansowanie projektu Instytut nie występował o środki na finansowanie usług obcych, a jedynie o środki na finansowanie wynagrodzeń wraz z pochodnymi,
- w NEUROSOFT Sp. z o.o. w sprawozdaniach dla KE wykazano konsultantów realizujących prace na rzecz dwóch projektów jako pracowników Spółki. Z kontroli wynika, że faktycznie osoby te zatrudniono na podstawie umów konsultingowych, przy czym część ich wynagrodzeń została wykazana w sprawozdaniach dla KE jako koszty wynagrodzeń pracowników Spółki. Przy realizacji jednego z projektów projektu dwaj konsultanci otrzymali za konsultacje łącznie 215,8 tys. zł na podstawie zawartych ze Spółką „umów konsultingowych”, z których wynika, że nie są oni pracownikami spółki. W ewidencji księgowej wynagrodzenia za ww. prace zostały zakwalifikowane do usług obcych. W sprawozdaniach dla KE część wynagrodzeń w kwocie: 19,6 tys. € została wykazana jako wynagrodzenia z tytułu zatrudnienia w charakterze stałych pracowników Spółki, co było niezgodne ze stanem faktycznym. Przy realizacji drugiego projektu wypłacono za konsultacje kwotę 85,5 tys. zł na podstawie zawartej ze Spółką „umowy konsultingowej”, z której wynika, że nie jest on pracownikiem spółki. W sprawozdaniu dla KE część wynagrodzenia w kwocie 50 tys. zł została wykazana jako wynagrodzenie z tytułu zatrudnienia na etacie czasowym, co było także niezgodne ze stanem faktycznym. Dodać należy, że na listach płac pracowników zatrudnionych przy realizacji obu projektów nie wykazano wynagrodzeń dla ww. konsultantów. W raporcie końcowym dla

KBN z realizacji przerwanych projektu EUSLAND Spółka wykazała koszty projektu w kwocie 934,6 tys. zł, a w sprawozdaniu dla KE w kwocie 835,6 tys. zł, tj. niższej o 99 tys. zł. Natomiast według ewidencji księgowej koszty tego projektu wynosiły 845,5 tys. zł. W sprawozdaniu dla KE wykazano jedynie koszty wynagrodzeń, delegacji zagranicznych oraz koszty pośrednie, podczas gdy w raporcie końcowym (podobnie jak w ewidencji księgowej) - koszty wynagrodzeń, delegacji zagranicznych, usług obcych, inne koszty oraz koszty pośrednie. Istotne różnice wystąpiły także w wykazywanych grupach kosztów. Na przykład koszty usług obcych ujęte w ewidencji księgowej w kwocie 224,5 tys. zł wykazane zostały w raporcie końcowym dla KBN w kwocie 90,7 tys. zł – zaś w sprawozdaniu dla KE nie zostały w ogóle wykazane. Koszty delegacji zagranicznych ujęte w ewidencji księgowej i wykazane w raporcie końcowym w kwocie 36,5 tys. zł, w sprawozdaniu dla KE wykazano jedynie w kwocie 19,1 tys. zł. Koszty wynagrodzeń ujęte w ewidencji księgowej w kwocie 462,5 tys. zł wykazane zostały w raporcie końcowym w kwocie 596,3 tys. zł natomiast w sprawozdaniu dla KE – w kwocie 510,3 tys. zł,

- w Instytucie Badań Systemowych PAN kwotą ok. 86 tys. zł sfinansowano w 2001 r. wynagrodzenia trzech pracowników Instytutu (w tym kierownika projektu w części polskiej) jakkolwiek umowy z tymi pracownikami na udział w realizacji projektu zawarte zostały już po jego zakończeniu; całość wynagrodzenia (wraz z pochodnymi) pobieranego przez kierownika projektu w I połowie 2001 r. w kwocie 25,7 tys. zł zaksięgowano w koszty projektu, mimo iż był on równocześnie kierownikiem projektu realizowanego w ramach działalności statutowej, a także pełnił funkcję kierownika Ośrodka Komputerowego IBS PAN; kwotą 1.480 zł sfinansowano koszty wynagrodzeń z tytułu umów zlecenia zawartych z pracownikami działu finansowo-księgowego na wykonanie prac związanych z realizacją umowy zawartej z Urzędem Komitetu Integracji Europejskiej; kwotą 3,7 tys. zł sfinansowano koszty ryczałtu samochodowego kierownika projektu oraz wydawnictw i zakupu sprzętu, w tym m.in. telefonu z automatem zgłoszeniowym, kamery USB, urządzenia „Gadatek”,
- Instytut Medycyny Pracy w Łodzi w przekazanych do KBN raportach rocznych za lata 2001-2002 z realizacji trzech projektów (IMMUNOTOX CELL, RAIAP i ASRISK) zawyżył koszty ich realizacji w stosunku do faktycznie zaewidencjonowanych o łączną kwotę 164.1 tys. zł. I tak koszty: projektu IMMUNOTOX CELL wynoszące wg ewidencji księgowej 576,4 tys. zł zawyżone zostały o kwotę 109,9 tys. zł, tj. o 19%; projektu RAIAP wynoszące wg ewidencji księgowej 372,7 tys. zł zawyżone zostały o kwotę 45,3 tys. zł, tj. o 12,2%, zakupu aparatury naukowo-badawczej w projekcie ASRISK wynoszące wg ewidencji księgowej 184,6 tys. zł zawyżone zostały kwotą 11,9 tys. zł, tj. o od ujętych w ewidencji księgowej o 6,4%,
- w Politechnice Wrocławskiej sfinansowano kwotą 192,5 tys. zł wynagrodzenia osób uczestniczących w realizacji 3 badanych projektów („Źródła światła dla optyki światłowodowej i telekomunikacji wykorzystujące arsenek galu GaAs”, „Innowacyjne zestawy pchane zapewniające transport na płytkich wodach śródlądowych” oraz „Nowe nanokompozyty polimerowe i technologie połączeń dla niezawodnego i wydajnego montażu elementów elektronicznych”), a zaangażowanych na podstawie zawartych umów o dzieło i zleceń, podczas gdy zgodnie z zapisem artykułu art. 23 załącznika II do kontraktu z KE pn. „Warunki ogólne” – ze środków KE mogły być finansowane jedynie

wynagrodzenia osobowe personelu wynikające z umów o pracę zawartych na czas określony. Przy realizacji projektu pn. "Zaawansowane elementy fotowoltaiczne konstrukcji fasad i dachów kluczem do integracji na dużą skalę fotowoltaiki z budownictwem" wypłacono wynagrodzenie w kwocie 5,9 tys. zł pracownikowi dydaktycznemu uczelni zatrudnionemu w Politechnice w wymiarze pełnego etatu. Tymczasem przyjęty w kontrakcie model rozliczania kosztów AC, w świetle zapisów cytowanego załącznika „Warunki ogólne”, wykluczał możliwość zatrudniania do realizacji projektu, stałego personelu pracującego w pełnym wymiarze czasu.

3. Poważne nieprawidłowości w wydatkowaniu środków finansowych przekazanych przez Komisję Europejską na realizację projektów stwierdzono w kontrolowanych urzędach marszałkowskich. Z kontroli wynika, że nieprawidłowości te były wynikiem przyjęcia we wnioskach kierowanych przez te urzędy do KE rozliczania kosztów projektów według metody dopuszczającej rozliczenie w kosztach osobowych jedynie pracy osób zatrudnionych w urzędach na podstawie umów o pracę (tzw. model FF). Biorąc pod uwagę istotne różnice w wysokości wynagrodzeń osobowych pomiędzy jednostkami polskimi, a jednostkami działającymi w Unii Europejskiej przyjęcie tej metody wykluczało już na starcie faktyczną możliwość pełnego wykorzystania przyznanych środków finansowych (zaznaczyć należy, że jednostki ubiegające się o finansowanie same proponowały metodę rozliczania kosztów projektu). Stwierdzono, że dla uniknięcia powyższych skutków urzędy zlecały (na podstawie umów zlecenia) pracownikom własnym przy realizacji projektu wykonywanie prac wchodzących w zakres tematyczny ich umów o pracę bądź zlecały wykonanie prac osobom niezatrudnionym w urzędach. Jednocześnie w sprawozdaniach kierowanych do KE podawano nierzetelne informacje dotyczące naliczania wysokości wynagrodzeń. Na przykład:

- Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie w latach 2002-2003 wypłacił pracownikom własnym wynagrodzenia w łącznej kwocie 115 tys. zł. Brak możliwości rozliczenia ww. wypłat w przyjętym modelu był przyczyną sporządzania przez Urząd nierzetelnych sprawozdań dla KE, w których nie wykazywano zawartych umów zleceń zawiązano natomiast osobiste stawki zaszeregowania poszczególnych pracowników, wynikające z zawartych umów o pracę - podając ich wysokość niezgodnie ze stanem faktycznym. W sprawozdaniach finansowych kierowanych przez Urząd Marszałkowski do Komisji Europejskiej oraz Ministerstwa Nauki i Informatyzacji wykazano ponadto - niezgodnie z ewidencją księgową - jako poniesione przy realizacji projektu koszty w kwocie 226,6 tys. zł sfinansowane faktycznie przez 21 powiatów w latach 2002-2003 z tytułu realizacji projektu na podstawie zawartych z Urzędem umów o współpracy, w których powiaty zadeklarowały sfinansowanie części kosztów związanych z funkcjonowaniem punktów kontaktowych. Do czasu zakończenia kontroli, Urząd Marszałkowski nie przekazał powiatom żadnych środków finansowych z tytułu poniesionych przez nie kosztów związanych z realizacją projektu, mimo iż uzyskał z Komitetu Badań Naukowych dotację przeznaczoną na sfinansowanie 80% środków wykazywanych jako krajowe. Środki zostały zwrócone powiatom dopiero w wyniku kontroli,

- Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego w Opolu w sprawozdaniach finansowych kierowanych do KE wykazał wynagrodzenia dyrektora jednostki zarządzającej oraz koordynatora projektu - niezgodnie ze stanem faktycznym - jako wynagrodzenia osób zatrudnionych na stałych umowach o pracę, podczas gdy dyrektor jednostki zarządzającej (przez cały okres realizacji projektu) oraz koordynator projektu (od 1 września 2003 r.) zatrudnieni byli na podstawie umowy cywilno-prawnej. Łączna wysokość wykazanych nieprawidłowo wynagrodzeń wyniosła 51,2 tys. zł.

Nieprawidłowości stwierdzono także w prowadzonych przez Urząd przy realizacji projektu postępowaniach o udzielenie zamówień publicznych. W szczególności na ponad dwa miesiące przed ogłoszeniem informacji o przeprowadzeniu postępowania o zamówienie publiczne, w wyniku którego wyłoniono dwóch podwykonawców: Opolski Park Technologiczny oraz Forum Akademicko - Gospodarcze Śląska Opolskiego oraz dyrektora jednostki zarządzającej - Marszałek Województwa Opolskiego udzielił koordynatorowi projektu, pełnomocnictwa finansowego do kwoty 260 tys. zł., na zawarcie umów z wyżej wymienionymi osobami prawnymi i osobą fizyczną. Koordynator projektu podpisując ww. umowy przekroczył udzielone pełnomocnictwo łącznie o 27 tys. zł, a ponadto, bez posiadanego pełnomocnictwa, potwierdził na kolejnych fakturach (na łączną kwotę ponad 45 tys. zł) wykonanie przez ww. podmioty dodatkowych prac, na które nie zawarto umów. Nie wywołało to żadnej reakcji ze strony Zarządu Województwa Opolskiego, Zaznaczyć przy tym należy, że osoby powołane przez Urząd na funkcje dyrektora jednostki zarządzającej oraz eksperta krajowego projektu zawierały jednocześnie z Urzędem umowy jako pełnomocnicy podwykonawców projektu. Ponadto ekspert krajowy projektu opiniował – przed rozstrzygnięciem przetargu nieograniczonego na stanowisko koordynatora projektu – kandydatów, z których jeden zawierał z nim w imieniu Urzędu umowę jako podwykonawcą, a drugi (przed objęciem funkcji dyrektora jednostki zarządzającej projektem) – był zatrudniony w kierowanej przez niego jednostce.

Księgowość Urzędu pobrała nienależny podatek dochodowy w kwocie 8,5 tys. zł od osób fizycznych zatrudnionych przy realizacji projektu i wynagradzanych ze środków unijnych. Było to niezgodne z art. 21 ust. 1 pkt 46 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2000 r. nr 14, poz. 176 ze zm.), gdyż dochody otrzymane przez podatnika pochodzące ze środków programów ramowych badań i rozwoju technicznego i prezentacji UE są wolne od podatku dochodowego,
- Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego w Gdańsku. zawierając kontrakt z KE nie dysponował wystarczającą liczbą pracowników merytorycznych, którzy zapewniliby pełną realizację projektu. Wprawdzie, w trakcie jego realizacji podjęto próby zmiany przyjętego modelu finansowania na model „AC”, jednakże zmiana taka była już możliwa. Dążąc do zrealizowania przewidzianych harmonogramem zadań Urząd zawarł z 25 osobami, nie będącymi pracownikami Urzędu, dodatkowe umowy zlecenia oraz umowy o dzieło, które rozliczono w sprawozdaniach do KE jako koszty wykonawców projektu. W latach 2002-2003 Urząd rozliczył w sprawozdaniach do KE ww. koszty w łącznej wysokości 268,8 tys. zł, z czego 183,5 tys. zł (70%) stanowiły koszty, wynikające z zawarcia 22 umów zlecenia i umów o dzieło z osobami spoza Urzędu. W sprawozdaniach koszty związane z ww. umowami rozliczono jako koszt pracy pracowników własnych, podczas gdy faktycznie w projekcie uczestniczyło tylko 3 pracowników Urzędu. Stwierdzono ponadto, że Urząd w 2003 r. ze środków dotacji KBN

wydatkował kwotę 20,1 tys. zł niezgodnie z przeznaczeniem, tj. pokrył koszt wyjazdu na konferencję do Danii 4 osób, które nie były wykonawcami projektu,

- Ośrodek Informatyki Terenowej Baza Danych Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku (będący współwykonawcą projektu realizowanego przez Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego) w sprawozdaniach do KE za lata 2002-2003, wykazał koszty wynagrodzeń w łącznej kwocie 1.032,2 tys. zł, z czego 282,5 tys. zł (27%) stanowiły koszty wynagrodzeń z tytułu zawarcia 15 umów o dzieło. Brak możliwości rozliczenia w przyjętym modelu finansowania kosztów umów o dzieło spowodował, że w sprawozdaniu nierzetelnie wykazano je jako wynagrodzenia pracowników zatrudnionych w Ośrodku na podstawie umów o pracę.

3.2.4. Korzyści uzyskane przez skontrolowane jednostki z udziału w 5 i 6 Programie Ramowym

1. Udział polskich zespołów w 5 i 6 Programie Ramowym przedstawia poniższe zestawienie:

Lp.	Wyszczególnienie	Lata						Suma
		1999	2000	2001	2002	2003	2004	
1	Liczba polskich zespołów, które złożyły wnioski do KE	1.272	1.323	2.495	646	2.760	1.360	9.856
	Liczba polskich zespołów, które złożyły wnioski do KE w 5 Programie Ramowym	1.272	1.323	2.495	646	0 ¹⁾	0 ¹⁾	5.736
	Liczba polskich zespołów, które złożyły wnioski do KE w 6 Programie Ramowym				0 ²⁾	2.760	1.360	4.120
2	Liczba polskich zespołów, które uzyskały dofinansowanie z KE	253	262	610	203	323	159	1.810
	Liczba polskich zespołów, które uzyskały dofinansowanie z KE w 5 Programie Ramowym	253	262	610	203	0 ¹⁾	0 ¹⁾	1.328
	Liczba polskich zespołów, które uzyskały dofinansowanie z KE w 6 Programie Ramowym				0 ²⁾	323	159	482
3	Liczba polskich zespołów, które złożyły wnioski o dofinansowanie ze środków budżetowych	0	90	147	258	421	121	1.037
	Liczba polskich zespołów, które złożyły wnioski o dofinansowanie ze środków budżetowych w 5 Programie Ramowym	0	90	147	258	421	31	947
	Liczba polskich zespołów, które złożyły wnioski o dofinansowanie ze środków budżetowych w 6 Programie Ramowym				0 ²⁾	0 ³⁾	90	90
4	Liczba polskich zespołów, które uzyskały dofinansowanie ze środków budżetowych	0	90	147	258	421	87	1.037

Liczba polskich zespołów, które uzyskały dofinansowanie ze środków budżetowych w 5 Programie Ramowym	0	90	147	258	421	31	947
Liczba polskich zespołów, które uzyskały dofinansowanie ze środków budżetowych w 6 Programie Ramowym				0 ²⁾	0 ³⁾	90 ⁴⁾	90

¹⁾

Lata 2003 i 2004 nie dotyczą 5.PR, który zakończył się w 2002 r., jednostki składały natomiast wnioski o dofinansowanie projektów z 5. PR ze środków budżetowych w 2003 i 2004 r.

²⁾

Pierwsze konkursy w ramach 6. PR odbyły się w 2003 r.

³⁾

w roku 2003 nie składano jeszcze wniosków do KBN dot. 6. PR.

2. Z danych Komisji Europejskiej²⁵ wynika, że w 5 Programie Ramowym realizowano ogółem 16.426 projektów. Polskie zespoły uczestniczyły w realizacji 1,096 projektów, w tym w 893 projektach jako wykonawcy oraz w 203 projektach jako koordynatorzy projektów.

W 6 Programie Ramowym, co wynika z przedstawionych powyżej danych, polskie jednostki uzyskały znacznie mniejszy – w porównaniu do 5 Programu Ramowego – dostęp do środków unijnych. Było to m.in. konsekwencją niedostosowania organizacyjnego polskiego zaplecza do wprowadzenia nowych instrumentów finansowania badań przez KE, w szczególności tzw. projektów zintegrowanych, promujących duże organizacje przemysłowe z dobrze rozwiniętym zapleczem badawczym.

Ministerstwo Nauki i Informatyzacji stwierdziło, że „z informacji na temat dotychczasowych wyników 6 Programu Ramowego wynika, że polskim jednostkom naukowym i przemysłowym jest znacznie trudniej sprostać nowym, wprowadzonym w tym Programie kryteriom i znaleźć się w zespołach, które uzyskują dofinansowanie z budżetu Unii Europejskiej.

Jest to konsekwencja nowych instrumentów finansowania badań, w szczególności tzw. Projektów zintegrowanych, promujących duże organizacje przemysłowe z dobrze rozwiniętym zapleczem badawczym. Złożoność nowych procedur aplikacyjnych i znaczna liczba składanych projektów powodują, że proporcja udziału polskich zespołów jest niezadowolająca²⁶.”

3. Z kontroli wynika, że zadania ujęte w harmonogramach badań, stanowiących część umów zawartych przez jednostki z koordynatorem projektu bądź Komisją Europejską, zostały przez jednostki – poza pojedynczymi przypadkami, o których mowa poniżej - zrealizowane. Na przykład:

- W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Pomorskiego w Gdańsku w ramach realizowanego projektu utworzono Pomorskie Centrum Gospodarki Elektronicznej, którego zadaniem będzie promocja wykorzystywania narzędzi internetowych w działalności gospodarczej prowadzonej przez małe i średnie przedsiębiorstwa oraz uruchomiono internetowy portal gospodarczy w którym prezentowane są informacje dla

²⁵ Źródło: <http://dbs.cordis.lu>

²⁶ www.mnii.gov.pl

przedsiębiorców. Kontrola wykazała, że zaplanowane zadania realizowano zgodnie z ustalonym harmonogramem prac.

- W Ośrodku Informatyki Terenowej Bazy Danych Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku w wyniku realizacji projektu utworzono wspólnie ze współrealizatorem, tj. Urzędem Marszałkowskim Województwa Pomorskiego - Pomorskie Centrum Gospodarki Elektronicznej, którego zadaniem będzie promocja wykorzystania narzędzi internetowych w działalności gospodarczej prowadzonej przez małe i średnie przedsiębiorstwa. Utworzono również specjalną stronę internetową dla przedsiębiorców. W okresie realizacji projektu, w zorganizowanych szkoleniach na temat Internetu i zagadnień związanych z e-gospodarką, uczestniczyły 682 osoby z małych i średnich przedsiębiorstw. Centrum przeszkoliło w zakresie użytkowania Internetu i Systemu Zarządzania Treścią 701 urzędników z 56 jednostek administracji publicznej. Zaplanowane zadania realizowano zgodnie z ustalonym harmonogramem prac.
- W Instytucie Ekologii Terenów Uprzemysłowionych w Katowicach cele badawcze czterech zakończonych projektów zostały zrealizowane. Do ważniejszych dotychczas osiągniętych korzyści z realizacji projektów przez zespoły badawcze Instytutu należą: wyselekcjonowanie roślin przydatnych do procesu fitoekstrakcji metali z zanieczyszczonych gleb i określenie warunków tego procesu, opracowanie cyklu realizacji zadań od rozpoznania zanieczyszczeń wód podziemnych do oczyszczenia, co pozwala na zmniejszenie kosztów oczyszczania, określenie wielkości wpływu Zakładów Azotowych w Tarnowie na stężenia rtęci w ich otoczeniu, pozwalające na wykorzystanie tych wyników przez administrację lokalną do zarządzania jakością środowiska w gminie, opracowanie oprogramowania do wspomagania procesów decyzyjnych na zanieczyszczonych terenach w obszarach miejskich.
- W Instytucie Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach w wyniku udziału w zakończonym projekcie AROMIS osiągnięto zaplanowane cele naukowe. Stworzono bazę danych zanieczyszczenia metalami ciężkimi gleb użytkowanych rolniczo w Polsce. Dane zbierane przez Instytut umożliwiły porównanie stanu zagrożeń w różnych krajach europejskich. Zasadniczym odbiorcą tych informacji mają być instytucje kształtujące politykę środowiskową w Europie. Korzyści po stronie polskiej polegają na dostępie do powstałych baz danych oraz opanowaniu ujednoliconej metody bilansowania ładunków metali w środowisku rolniczym. W perspektywie podejście metodyczne ma być przydatne w opracowaniu krajowej strategii ochrony gleb w zakresie związanym z ich zanieczyszczeniem metalami ciężkimi. Również dotychczasowa realizacja projektów PROLAND i FATEALLCHEM przyniosła zakładane efekty. Zgodnie z harmonogramem przebiegało tworzenie Centrum Doskonałości (PROLAND), którego zadaniem ma być zwiększenie udziału nauki w procesie restrukturyzacji rolnictwa i integracji z UE poprzez wykorzystywanie nowych możliwości w obszarze badań rolno-środowiskowych. Zorganizowano planowane warsztaty badawcze, konferencje i kursy oraz pobyt pracowników naukowych IUNG w wiodących ośrodkach zagranicznych i udział naukowców z innych krajów w realizacji prac Instytutu,
- W Politechnice Lubelskiej stwierdzono, iż podpisywane umowy na zadania badawcze realizowane przez naukowców Politechniki w ramach projektów finansowanych ze środków KE nie gwarantowały Politechnice udziałów w patentach lub wzorach użytkowych mogących ewentualnie powstać w efekcie realizacji tych projektów. I tak w przypadku projektu MOWOM nie osiągnięto wprawdzie jeszcze w pełni końcowych celów określonych w zawartej umowie (w czasie kontroli projekt był w trakcie realizacji), ale należy wskazać, iż dotyczył on opracowania technologii i urządzeń mogących być przedmiotem komercyjnych zastosowań użytkowych.
- W Politechnice Łódzkiej w wyniku realizacji projektu WASTILE/NAS-WASTILE zakupiono kosztowną aparaturę naukowo-badawczą. Nie uzyskano natomiast innych korzyści finansowych. Mimo podejmowanych przez koordynatora projektu prób zainteresowania szeregu potencjalnych inwestorów najnowszą technologią utylizacji i przetwarzania odpadów w produkty użytkowe, nie odnotowano w tym zakresie sukcesu wdrożeniowego. Samorząd województwa będący partnerem w projekcie, nie podjął żadnej inicjatywy w celu zaplanowania i wykonania odpowiedniej inwestycji wykorzystującej wyniki projektu. Bezpośrednimi korzyściami finansowymi wynikającymi z

realizacji projektu DISCEL było sfinansowanie wyjazdów pracowników Politechniki na zagraniczne staże naukowe oraz nieodpłatne uzyskanie cennych materiałów do badań. Udział w tym projekcie oznaczał włączenie się polskiego laboratorium w badania dotyczące najbardziej zaawansowanych technologii w zakresie optoelektroniki.

- W Przemysłowym Instytucie Automatyki i Pomiarów PIAP w Warszawie zakończony projekt BEATRICE –SME, w którym Instytut pełnił zarówno funkcję koordynatora jak i wykonawcy, został wysoko oceniony przez Komisję Europejską (w raporcie z końcowego przeglądu projektu z dnia 28 listopada 2003 r.). Założone cele zbadania i wdrożenia rozwiązań dotyczących współpracy małych i średnich przedsiębiorstw w procesie utylizacji i recyklingu zostały osiągnięte. Realizowany na terenie Polski tzw. przykład biznesowy nr 1 obejmujący 3 polskie przedsiębiorstwa zajmujące się recyklingiem samochodów zakończył się wdrożeniem programu pilotażowego systemu gromadzenia i wymiany informacji pomiędzy tymi przedsiębiorstwami z użyciem sieci informatycznej. Wyniki tego zadania są obecnie upowszechniane i wdrażane wśród innych europejskich uczestników programu. Ponadto produkt finalny realizowanego obecnie projektu HEMIND – hełm na wyposażenie straży pożarnej, zawierający zintegrowany system wyświetlania informacji – ma być w myśl umowy, produkowany przez polskiego producenta KZPT Kalisz (producent hełmów) wraz z PIAP (producent wyposażenia elektronicznego). PIAP zamierza wykorzystać wyniki tego projektu do produkcji automatycznych przyłbic spawalniczych.
- W Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu realizowane projekty badawcze zostały zakończone, a Akademia osiągnęła zakładane cele. I tak w wyniku realizacji projektu INTELLTHERMCONTROL opracowano system oczyszczania ścieków towarzyszących produkcji żywności, za pomocą drobnoustrojów termofilnych gorących. Metoda ta umożliwia usunięcie ok. 90 % zanieczyszczeń organicznych i może być wykorzystywana w gorzelniach rolniczych i przemysłowych, z których ścieki odprowadzane są do własnych oczyszczalni lub do oczyszczalni komunalnych. W toku realizacji projektu EMMA m.in. zbadano potrzeby firm multimedialnych, w zakresie oczekiwanej przez nie pomocy przy wejściu na rynek USA, zaprojektowano i przeprowadzono w Dolinie Krzemowej „US Showcase of Excellence”, promocję 15 europejskich firm multimedialnych (w tym 3 z Polski) oraz stworzono infrastrukturę (sieci kooperantów w Europie i USA) której zadaniem będzie udzielanie pomocy (szkolenia i doradztwo) firmom europejskim zamierzającym rozpocząć działalność w USA. Podkreślić należy, że realizacja projektu EMMA była przedmiotem analizy inspektorów Unii Europejskiej. Wysoko ocenili oni jakość wykonanych prac i zastosowanych metodologii, a nieznaczne odstępstwa od harmonogramu uznali za uzasadnione.
- W „NEUROSOFT” Spółce z o.o. w Krakowie realizacja projektu EUSLAND została w październiku 2002 r. przerwana przez Komisję Europejską z uwagi na negatywną ocenę dotychczas wykonanych prac (przy pozytywnej ocenie merytorycznego wkładu NEUROSOFT) oraz nieuwzględnienie przez wykonawców projektu uwag zawartych w recenzji z 2001 r. W decyzji Komisji Europejskiej stwierdzono m.in., że nie stworzono ostatecznego planu wykorzystania wyników projektu, a przedstawione wyniki pracy i prezentacja dokonana w 2002 r. nie doprowadziła do stworzenia planu wykorzystania, a jedynie przedstawiono kilka możliwych propozycji.
- W Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego Cele założone w umowach na realizację projektów zostały przez SGGW osiągnięte. Wyniki badań przeprowadzanych w ramach realizacji projektów miały swoje odzwierciedlenie w postaci publikacji naukowych, dostępu do materiałów badawczych, zamierzonego wykorzystania przeprowadzonych badań w pracy habilitacyjnej, nawiązania nowych kontaktów naukowych z zagranicznymi ośrodkami badawczymi.
- W Instytucie Agrofizyki im. Bohdana Dobrzańskiego PAN w Lublinie w wyniku realizacji zakończonych programów osiągnięto zaplanowane cele naukowo-techniczne. W ramach projektu INSUMAT Instytut opracował metody pomiaru właściwości wilgotnościowych materiałów budowlanych oraz zaprojektował sondę do pomiaru wilgotności ośrodków porowatych, zwłaszcza materiałów budowlanych, która została zgłoszona do opatentowania. Końcowym efektem projektu ACCELERATES było opracowanie przez Instytut zestawu danych dotyczących aktualnego użytkowania ziemi i planowania w

krajach Europy Środkowej i Wschodniej oraz danych agronomicznych i typologii gospodarstw rolnych dla Polski. Opracowano wskazania dla Polski w zakresie opłacalności produkcji roślinnej dla wybranych ekosystemów oraz oszacowania proporcji zmian sposobu użytkowania ziemi przy wybranych scenariuszach zmian klimatu. Zgodnie z założeniami projektu Centrum Doskonałości, mającego na celu nawiązywanie nowych i poszerzanie istniejących współpracy naukowych z zagranicznymi centrami naukowymi oraz szeroko rozumianą promocję Centrum i agrofizyki jako dyscypliny naukowej, w pierwszym roku realizacji projektu Instytut zorganizował oraz uczestniczył w szeregu konferencji, spotkań oraz szkoleń.

3.2.5. Nadzór Ministerstwa Nauki i Informatyzacji oraz Komitetu Badań Naukowych nad wykorzystaniem przekazanych dotacji na dofinansowanie udziału polskich jednostek w 5 i 6 Programie Ramowym

1. Stosownie do art. 9 ust. 2 pkt 8 ustawy o KBN sprawowanie nadzoru i kontroli nad wydatkowaniem środków finansowych ustalonych w budżecie państwa na naukę należy do obowiązków Przewodniczącego Komitetu. Zgodnie z § 1 rozporządzenia Przewodniczącego Komitetu Badań Naukowych z dnia 5 września 2001 r. w sprawie sposobu wykonywania nadzoru i kontroli realizacji badań naukowych i prac rozwojowych oraz innych zadań finansowanych lub dofinansowywanych ze środków ustalanych w budżecie państwa na naukę. - nadzór w ww. zakresie wykonywany jest przez właściwe organy Komitetu Badań Naukowych. Nadzór wykonywany jest poprzez: rozpatrywanie raportów z realizacji zadań oraz rozliczanie zadań; rozpatrywanie sprawozdań i raportów z kontroli realizacji zadań; podejmowanie odpowiednio uchwał i decyzji oraz innych czynności mających na celu zapewnienie prawidłowego, efektywnego, zgodnego z przeznaczeniem i z obowiązującymi przepisami wykorzystania środków finansowych, przyznanych i przekazanych przez Komitet na realizację zadań.

Z kontroli wynika, że zarówno Ministerstwo Nauki i Informatyzacji, jak też Komitet Badań Naukowych nie sprawowały nadzoru i kontroli nad wykorzystaniem środków finansowych przekazanych na dofinansowanie udziału polskich jednostek w 5 i 6 Programie UE. Zespoły - będące organami Komitetu - nie rozpatrywały wniosków o dofinansowanie projektów oraz sprawozdań merytorycznych i finansowych z ich realizacji.

Stwierdzono, że Ministerstwo Nauki i Informatyzacji nie posiada zintegrowanego informatycznego systemu obsługi merytorycznej wniosków, decyzji i raportów z realizacji projektów badawczych objętych Programami Ramowymi UE i dofinansowywanymi przez Komitet Badań Naukowych. Użytkowana dotychczas komputerowa baza danych nie umożliwia, jak wynika z kontroli, przetwarzania szeregu danych zawartych w przesyłanych do Ministerstwa wnioskach oraz sprawozdaniach merytorycznych i finansowych. W szczególności Ministerstwo nie przetwarza danych dotyczących: kosztów całkowitych projektów przyjętych przez KE do realizacji, wykonania kosztów sfinansowanych środkami zagranicznymi oraz środkami krajowymi (dotacja + środki własne jednostek bądź pochodzące z

innych źródeł), wysokości przekazanych środków zagranicznych oraz daty zaakceptowania przez Komisję Europejską końcowego sprawozdania z realizacji projektu.

Gromadzenie ww. danych przez Ministerstwo jest celowe tym bardziej, że jak wynika z informacji Krajowego Punktu Kontaktowego, żadne oficjalne dane dotyczące wysokości dofinansowania zespołów badawczych z poszczególnych krajów nie są przez Komisję Europejską publikowane.

Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli jedną z przyczyn wykorzystywania przez jednostki naukowe i wdrożeniowe środków przekazanych na realizację projektów niezgodnie z przeznaczeniem był stosowany w Polsce sposób finansowania badań i system rozliczania przekazanych środków publicznych. Na powyższe NIK zwróciła uwagę w informacji o wynikach kontroli efektywności organizacji i finansowania badań naukowych realizowanych w formie projektów badawczych własnych (tzw. grantów) z sierpnia 2001 r. (nr P/00/037) oraz w informacji o wynikach kontroli wydatkowania środków budżetowych na finansowanie przez Komitet Badań Naukowych projektów badawczych podejmowanych na wniosek organów administracji rządowej z maja 2002 r. (nr P/00/040).

Z ustaleń ww. kontroli m.in. wynikało że pomimo wykorzystania przez jednostki naukowe przekazanych środków finansowych niezgodnie z przeznaczeniem określonym w umowach o realizację projektów i w decyzjach Przewodniczącego KBN o przyznaniu środków budżetowych – KBN odstępował od żądania zwrotu nieprawidłowo wydatkowanych środków. Decyzje w tym zakresie podejmowały bezpośrednio zespoły KBN – uznając że środki wykorzystane zostały prawidłowo.

4. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli

Jednostki przewidziane do skontrolowania wybrano w sposób celowy, kierując się przy tym ich położeniem na obszarze właściwości Delegatur NIK uczestniczących w kontroli, a ponadto wytypowano do kontroli zarówno jednostki będące wykonawcami projektów jak i ich koordynatorami. Do kontroli wytypowano także 5 urzędów marszałkowskich, tj. wszystkie korzystające z dofinansowania Ministerstwa Nauki i Informatyzacji oraz dofinansowania z Komisji Europejskiej.

Najwyższa Izba Kontroli na przełomie II i III kwartału 2004 r. przeprowadziła kontrolę rozpoznawczą pn. „Wykorzystanie środków budżetowych przekazanych przez Komitet Badań Naukowych na sfinansowanie części kosztów związanych z uczestnictwem polskich jednostek naukowych i rozwojowych w 5 Programie Ramowym Badań, Rozwoju Technicznego i Prezentacji Unii Europejskiej” (nr R/03/010) w Instytucie Podstawowych Problemów Techniki Polskiej Akademii Nauk pełniącym rolę Krajowego Punktu Kontaktowego Programów Badawczych Unii Europejskiej oraz w 5 jednostkach realizujących projekty badawcze w ramach 5 Programu Ramowego (tj.: Instytucie Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, Instytucie Medycyny Pracy w Łodzi, Instytucie Psychologii PAN, Instytucie Badań Systemowych PAN oraz NEUROSOFT Spółce z o.o. w Krakowie).

W skontrolowanych jednostkach stwierdzono nieprawidłowości w finansowaniu wynagrodzeń osobowych, polegające na nieprzestrzeganiu postanowień kontraktów zawartych z Komisją Europejską na realizację projektów. Ustalono, że w raportach rocznych i końcowych kierowanych do KBN oraz w sprawozdaniach okresowych kierowanych do KE wykazywano odmienne dane dotyczące poniesionych kosztów, a także w wysokościach nie znajdujących potwierdzenia w ewidencji księgowej. Ponadto w wyniku przyjęcia wyższego kursu euro od faktycznie obowiązującego w dniu sporządzania wniosku kierowanego do KBN zawyżano koszty projektów, co w konsekwencji powodowało przyznawanie przez KBN dotacji na realizacji projektów w kwotach wyższych od należnych.

Do kierowników skontrolowanych jednostek skierowano wystąpienia pokontrolne, w których wnioskowano m.in. o: dokonanie w raportach końcowych przedkładanych Komisji Europejskiej i Komitetowi Badań Naukowych stosownych korekt poniesionych wydatków, zgodnie z zapisami o ewidencji księgowej, ewidencjonowanie i rozliczanie kosztów projektów finansowanych ze środków KE, zgodnie z zasadami określonymi przez Komisję, wprowadzenie procedur kontroli wydatków dokonywanych ze środków publicznych oraz procedur skutecznej kontroli dowodów księgowych - uniemożliwiającej dokonywanie wydatków i ich ewidencjonowanie na podstawie niekompletnych i wadliwie sporządzonych dowodów, rozliczenie z KBN dotychczas nie rozliczonych projektów, prowadzenie ewidencji księgowej w sposób umożliwiający ustalenie – finansowanych przez KBN – kosztów wyjazdów zagranicznych delegatów rządowych i ekspertów.

Z odpowiedzi skierowanych do NIK przez kierowników skontrolowanych jednostek wynika, że jednostki podjęły realizację wniosków, a część z nich została zrealizowana.

W czasie trwania kontroli w dwóch jednostkach zasięgnięto informacji w jednostkach nie kontrolowanych. W toku kontroli przesłuchano trzy osoby w charakterze świadków. Po zakończeniu kontroli w 3 jednostkach odbyły się narady pokontrolne, w czasie których omówiono wyniki kontroli, a kierownicy skontrolowanych jednostek przyjęli do realizacji stosowne wnioski. Do kierowników wszystkich skontrolowanych jednostek wystosowano wystąpienia pokontrolne.

Zastrzeżenia do wystąpień pokontrolnych złożyli Minister Nauki i Informatyzacji oraz Marszałek Województwa Pomorskiego.

Najwyższa Izba Kontroli w wystąpieniu pokontrolnym skierowanym do Ministra Nauki i Informatyzacji pozytywnie oceniła podjęte działania przygotowawcze i wspomagające udział polskich jednostek w realizacji projektów badawczych objętych programami. Jednocześnie NIK stwierdziła, że środki budżetowe przeznaczone na ww. działania były niewspółmiernie wysokie w stosunku do kwot uzyskanych przez polskie jednostki na dofinansowanie prac badawczych – ze środków unijnych, a system kwalifikowania do finansowania wniosków jednostek ubiegających się o dofinansowanie prowadzonych badań ze środków budżetowych był niezgodny z obowiązującymi w tym zakresie przepisami ustawy o Komitecie Badań Naukowych. W wystąpieniu pokontrolnym wnioskowano o:

- 1) określenie - stosownie do treści art. 9 ust. 2 pkt 6 ustawy o Komitecie Badań Naukowych - kryteriów i trybu przyznawania i rozliczania środków finansowych przyznawanych na dofinansowanie badań naukowych i prac rozwojowych realizowanych w ramach Programów Ramowych Unii Europejskiej,
- 2) rozważenie celowości dalszego dofinansowywania części kosztów związanych z przygotowaniem przez jednostki wniosków o realizację projektów realizowanych w ramach Programów Ramowych, kosztów współpracy z partnerami zagranicznymi oraz dofinansowywania kosztów ponownego przygotowania wniosków do Komisji Europejskiej.

Minister Nauki i Informatyzacji Przewodniczący Komitetu Badań Naukowych wniósł do Kolegium NIK zastrzeżenia do dwóch krytycznych ocen dotyczących: nadmiernej wysokości środków budżetowych przeznaczonych na działania przygotowawcze i wspomagające udział polskich jednostek w programach ramowych UE w stosunku do kwot uzyskanych przez te jednostki z budżetu programów oraz niezgodności systemu kwalifikowania do finansowania odnośnych wniosków tych jednostek z przepisami ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o Komitecie Badań Naukowych.

Minister Nauki i Informatyzacji m.in. stwierdził, że nie można przyjąć przedstawionego przez NIK porównania wydatkowanych kwot

przeznaczonych na wspomaganie udziału polskich jednostek w programach ramowych UE z kwotami uzyskiwanymi przez te jednostki, ponieważ: „nie wszystkie jednostki otrzymujące lub wykorzystujące środki z programów informują o tym Ministerstwo, które z tego powodu nie dysponuje pełnymi danymi o kwotach uzyskiwanych; istnieją duże projekty w PR, w których polskie jednostki odnoszą korzyści niepolegające na bezpośrednim przekazie środków do kraju. Przykładem są projekty obejmujące budowę i dostęp do infrastruktury nauki (np. infrastruktury informatycznej), a także stypendia indywidualne, gdzie środki wpływają na konto jednostki zagranicznej, goszczącej i finansującej polskiego stypendystę; istnieje znaczne, czasem nawet kilkuletnie, przesunięcie pomiędzy wydatkami związanymi z uczestnictwem jednostek w PR (dotyczy to zwłaszcza składek opłacanych do końca 2003 r.), a wpływami środków z budżetu UE. Decyzja o stowarzyszeniu naszego kraju z 5. Programem Ramowym była decyzja o podjęciu długoterminowej inwestycji. Miała ona na celu przygotowanie sektora nauki polskiej do uczestnictwa w przyszłych programach ramowych. Porównywanie wydatków i wpływów w początkowym okresie kumulacji wydatków inwestycyjnych przy stosunkowo jeszcze niewielkich wpływach prowadzi do nieprecyzyjnych wniosków; znacznie zaniżone są w ocenie NIK kwoty uzyskane przez polskie jednostki w 5. i 6. PR. O ile kwoty wydatkowane są dokładnie znane, to nie można tego powiedzieć o kwotach uzyskiwanych. Dokonane przez Krajowy Punkt Kontaktowy na podstawie informacji pochodzących głównie z Komisji Europejskiej ostrożne oszacowanie dla 5.PR (kopia w załączeniu) podaje kwotę uzyskana - niekoniecznie jeszcze w całości przekazana lub wykorzystana - w wysokości 152,75 mln € z ewentualnym maksymalnym błędem 4%. Kwotę uzyskana dotychczas w 6.PR szacuje się na 99 mln €, ale błąd oszacowania może tu być znacznie większy”.

W uchwale Kolegium NIK stwierdzono, że ocena dokonana przez NIK w wystąpieniu pokontrolnym dotycząca przeznaczenia z budżetu państwa niewspółmiernie wysokich środków finansowych na finansowanie działań przygotowawczych i wspomagających udział polskich jednostek w realizacji projektów badawczych 5 i 6 Programu Ramowego w stosunku do kwot uzyskanych przez polskie jednostki na dofinansowanie prac badawczych ze środków unijnych jest – w świetle ustaleń kontroli – uprawniona. Środki unijne uzyskane przez polskie jednostki z Komisji Europejskiej w kwocie 222,3 mln zł stanowiły 28,6% ogółu środków (777,7 mln zł) przekazanych w latach 1999-2004 (do czasu kontroli) przez Komitet Badań Naukowych na dofinansowanie udziału polskich zespołów w ww. Programach.

Wysokość dofinansowania polskich jednostek przez Komisję Europejską, o której mowa w wystąpieniu pokontrolnym, określona została przez Komitet Badań Naukowych na podstawie informacji nadsyłanych przez te jednostki do Komitetu. Komitet Badań Naukowych nie posiada w tej kwestii innych udokumentowanych danych. Przedstawione w zastrzeżeniach wysokości dofinansowania z Komisji Europejskiej (152,75 mln € w 5 Programie i 99 mln

€ w 6 Programie) oparte zostały na szacunkowych danych sporządzonych przez Krajowy Punkt Kontaktowy Programów Badawczych Unii Europejskiej. Z załączonej do zastrzeżeń prognozy Krajowego Punktu wynika, że sporządzona została na podstawie estymacji poufnych danych częściowych udostępnianych delegatom do Komitetów Programowych - nie mogła zatem być przedmiotem oceny NIK.

W zgłoszonym zastrzeżeniu odnośnie drugiej oceny Minister Nauki i Informatyzacji Przewodniczący Komitetu Badań Naukowych m.in. stwierdził, że sposób kwalifikowania wniosków na realizację projektów badawczych w ramach programów ramowych, ich oceny oraz rozliczania, został określony w rozporządzeniu Przewodniczącego Komitetu Badań Naukowych z dnia 30 listopada 2001 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania i rozliczania środków finansowych ustalanych w budżecie państwa na naukę, które weszło w życie 1 stycznia 2002 r. Stwierdził ponadto, że do dnia 31 grudnia 2001 r. wnioski jednostek ubiegających się o dofinansowanie prowadzonych badań ze środków budżetowych w ramach programów ramowych były kwalifikowane, oceniane i rozliczane na podstawie przepisów uchwały Nr 34/2000 Komitetu Badań Naukowych z dnia 11 grudnia 2000 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania środków na finansowanie wybranych międzynarodowych specjalnych programów w ramach środków finansowych przeznaczonych na działalność statutową jednostek naukowych i jednostek badawczo-rozwojowych. Minister poinformował, że w Ministerstwie Nauki i Informatyzacji jest opracowywany projekt rozporządzenia Ministra Nauki i Informatyzacji w sprawie kryteriów i trybu przyznawania i rozliczania środków finansowych na naukę. Podstawę prawną tego rozporządzenia stanowi art. 16 ust. 1 ustawy z 8 października 2004 r. o zasadach finansowania nauki. Rozporządzenie to będzie zawierało również przepisy odnoszące się do projektów badawczych realizowanych w ramach programów ramowych Unii Europejskiej.

W pkt 2 wystąpienia pokontrolnego NIK m.in. stwierdziła, że stosownie do art. 9 ust. 2 pkt 6 ustawy o Komitecie Badań Naukowych Przewodniczący KBN określa kryteria i tryb przyznawania i rozliczania środków finansowych ustalanych w budżecie państwa na naukę uwzględniając w szczególności - zgodnie z art. 15 ust. 9 pkt 1 ww. ustawy – sposób oceny wniosków, sposób realizacji zadań i ich rozliczania. W odniesieniu do środków finansowych przyznawanych na dofinansowanie badań naukowych i prac rozwojowych realizowanych w ramach programów ramowych UE Przewodniczący nie określił tych kryteriów dopuszczając w § 33 ust. 1 rozporządzenia Przewodniczącego KBN z dnia 30 listopada 2001 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania i rozliczania środków finansowych ustalanych w budżecie państwa na naukę możliwość zakwalifikowania do dofinansowania przez KBN – jedynie na podstawie oceny i decyzji Komisji Europejskiej oraz dopuszczając rozliczanie przekazanych środków w formie kopii lub wyciągów sporządzanych dla właściwych instytucji Unii Europejskiej (§ 39 ust. 3). W rezultacie wszystkie jednostki, które występowały z wnioskiem

o dofinansowanie udziału w programach ramowych otrzymywały pozytywną decyzję w tej sprawie – a wnioski i raporty roczne oraz raporty końcowe nie podlegały ocenie zespołów KBN, które stosownie do art. 10 ust. 2 pkt 1 winny przedstawiać Komitetowi wnioski w sprawie podziału środków pomiędzy jednostki naukowe lub na realizację określonych zadań.

Nie można zgodzić się z zawartym w zastrzeżeniach stwierdzeniem, że Przewodniczący Komitetu Badań Naukowych określił w rozporządzeniu Przewodniczącego KBN z dnia 30 listopada 2001 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania i rozliczania środków finansowych ustalanych w budżecie państwa na naukę, sposób kwalifikowania wniosków na realizację projektów badawczych w ramach programów unijnych, ich oceny oraz rozliczania. Stosownie do art. 9 ust. 2 pkt 6 ustawy o Komitecie Badań Naukowych Przewodniczący KBN określa kryteria i tryb przyznawania i rozliczania środków finansowych ustalanych w budżecie państwa na naukę uwzględniając w szczególności - zgodnie z art. 15 ust. 9 pkt 1 ww. ustawy – sposób oceny wniosków, sposób realizacji zadań i ich rozliczania. Tymczasem w ww. rozporządzeniu Przewodniczący KBN, nie określając kryteriów – w rozumieniu art. 15 ust. 9 pkt 1 ww. ustawy - dopuścił w § 33 ust. 1 możliwość zakwalifikowania do dofinansowania przez KBN – jedynie na podstawie oceny i decyzji Komisji Europejskiej oraz rozliczanie przekazanych środków w formie kopii lub wyciągów sporządzanych dla właściwych instytucji Unii Europejskiej (§ 39 ust. 3).

Uchwała Nr 34/2000 Komitetu Badań Naukowych z dnia 11 grudnia 2000 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania środków na finansowanie wybranych międzynarodowych specjalnych programów w ramach środków finansowych przeznaczonych na działalność statutową jednostek naukowych i jednostek badawczo-rozwojowych, o której mowa w zastrzeżeniach, nie była przedmiotem oceny w wystąpieniu pokontrolnym. Ww. uchwała obowiązywała od 14 grudnia 2000 r. do 31 grudnia 2001 r., tj. do dnia wejścia w życie ww. rozporządzenia Przewodniczącego KBN. Ponadto Minister nie zgłosił zastrzeżeń dotyczących zasadności wniosku pokontrolnego nr 1, związanego bezpośrednio z treścią omawianego pkt 2 wystąpienia pokontrolnego NIK, w którym Izba wniosła o „Określenie - stosownie do treści art. 9 ust. 2 pkt 6 ustawy o Komitecie Badań Naukowych - kryteriów i trybu przyznawania i rozliczania środków finansowych przyznawanych na dofinansowanie badań naukowych i prac rozwojowych realizowanych w ramach Programów Ramowych Unii Europejskiej”.

W odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne Minister Nauki i Informatyzacji poinformował NIK, że Ministerstwo podejmuje dwutorowe starania o maksymalizację korzyści, jakie wiążą się z uczestnictwem polskich naukowców w Programie Ramowym UE. Po pierwsze w kontaktach z gremiami UE wprowadza takie modyfikacje do zasad programów ramowych lub formuł akcji w nich realizowanych, aby polskim zespołom badawczym stworzyć jak największe szanse w rywalizacji o dofinansowanie ich prac z budżetu UE. Po drugie Ministerstwo koncentruje się wokół

prowadzenia w kraju szeroko zakrojonych działań popularyzatorskich i szkoleniowych, zorientowanych na podnoszenie stosownych kompetencji oraz świadomości polskiego środowiska naukowego i przedsiębiorców o możliwościach oferowanych przez programy ramowe. MNil opracowało projekt rozporządzenia w sprawie kryteriów i trybu przyznawania i rozliczania środków finansowych na naukę.

Zastrzeżenia złożone przez Marszałka Województwa Pomorskiego dotyczyły wniosku nr 1 o treści „wystąpienie do Komisji Europejskiej z wnioskiem o uznanie kosztów wynagrodzenia personelu zatrudnionego przy realizacji projektu na podstawie umów zlecenia i umów o dzieło (nie przewidzianych w kontrakcie) za uzasadnione” oraz wniosku nr 3 o treści „zwrot do KBN środków w wysokości 20.127 zł, wykorzystanych na pokrycie kosztów wyjazdu do Danii osób nie biorących udziału w realizacji projektu”. Zastrzeżenia Marszałka Województwa Pomorskiego zostały – uchwałą Komisji Rozstrzygającej w NIK - w całości oddalone.

W wystąpieniach skierowanych do kierowników innych skontrolowanych jednostek wnioskowano m.in. o:

- 1) dokonanie stosownych korekt w sprawozdaniu końcowym dla Komisji Europejskiej uwzględniających wysokość dopuszczalnych wynagrodzeń osobowych, tj. przyjęcie za podstawę rozliczenia faktycznych stawek zaszeregowania pracowników zatrudnionych i wynagradzanych przy realizacji projektu,
- 2) wykazywanie w sprawozdaniach dla Komisji Europejskiej i Komitetu Badań Naukowych poniesionych kosztów zgodnie z ewidencją księgową,
- 3) rozliczenie z powiatami biorącymi udział w realizacji projektu kosztów funkcjonowania powiatowych punktów kontaktowych, stosownie do otrzymanych na ten cel środków z KBN, bądź zwrot niewykorzystanych środków tej dotacji na konto Ministerstwa Nauki i Informatyzacji,
- 4) skorygowanie w sprawozdaniach dla KE nieprawidłowo rozliczonych kosztów podatku VAT i kosztów poniesionych po zakończeniu projektu,
- 5) przestrzeganie zasad wynikających z przyjętego modelu rozliczania kosztów projektu, w szczególności w zakresie zatrudniania personelu.

W odpowiedziach na wystąpienia pokontrolne kierownicy skontrolowanych jednostek poinformowali NIK o działaniach mających na celu realizację wniosków pokontrolnych, w tym m.in. o: dokonaniu korekt w sprawozdaniach składanych w KBN i KE, zwrocie kwot wydatkowanych niezgodnie z przeznaczeniem, usprawnieniach organizacyjnych mających na celu niedopuszczenie w przyszłości do powstawania ujawnionych przez kontrolę nieprawidłowości.

Z nadesłanych do NIK informacji o sposobach wykorzystania przez skontrolowane jednostki ocen i uwag oraz wykonaniu wniosków wynikało, że według stanu na 28 kwietnia 2005 r. – na ogólną liczbę 83 wniosków pokontrolnych – zrealizowano 48, do zrealizowania pozostało 14 wniosków, a w trakcie realizacji było 21 wniosków.

5. Załączniki

5.1. Wykaz jednostek objętych kontrolą

Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego

1. Ministerstwo Nauki i Informatyzacji
2. Fundacja Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu
3. Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego
4. Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
5. Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego w Opolu
6. Rodan Systems S.A.
7. Międzynarodowy Instytut Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie
8. Politechnika Warszawska
9. Instytut Badań Systemowych PAN w Warszawie
10. Instytut Psychologii PAN w Warszawie
11. Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej w Warszawie
12. Instytut Medycyny Pracy w Łodzi
13. Instytut Podstawowych Problemów Techniki PAN w Warszawie
14. „NEUROSOFT” Spółka z o.o. w Krakowie

Delegatura NIK w Gdańsku

1. Centrum Techniki Okrętowej Zakład Badawczo-Rozwojowy w Gdańsku
2. Politechnika Gdańska
3. Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego w Gdańsku

Delegatura NIK w Katowicach

1. Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych w Katowicach
2. Politechnika Śląska w Gliwicach
3. Główny Instytut Górnictwa w Katowicach
4. Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego w Katowicach

Delegatura NIK w Lublinie

1. Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach
2. Instytut Agrofizyki im. Bohdana Dobrzańskiego PAN w Lublinie
3. Politechnika Lubelska

Delegatura NIK w Łodzi

1. Uniwersytet Łódzki
2. Politechnika Łódzka
3. Instytut Włókien Chemicznych w Łodzi

Delegatura NIK w Warszawie

1. Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego
2. Instytut Technologii Elektronowej w Warszawie
3. Przemysłowy Instytut Automatyki i Pomiarów PIAP w Warszawie
4. Instytut Fizyki PAN w Warszawie

Delegatura NIK we Wrocławiu

1. Politechnika Wrocławska
2. Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu
3. Akademia Rolnicza we Wrocławiu

5.2. Wykaz aktów prawnych

1. Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o Komitecie Badań Naukowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 33, poz. 389 ze zm.) – uchylona z dniem 5 lutego 2005 r.
2. Ustawa z dnia 8 października 2004 r. o zasadach finansowania nauki (Dz. U. Nr 238, poz. 2390 ze zm.) – weszła w życie z dniem 5 lutego 2005 r.
3. Ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2003 r. Nr 15, poz. 148 ze zm.).
4. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2002 r. Nr 76, poz. 694 ze zm.).
5. Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych (Dz. U. Nr 19, poz. 177 ze zm.).
6. Ustawa z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych (Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 664 ze zm.) – uchylona z dniem 2 marca 2004 r.
7. Rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu Badań Naukowych z dnia 5 września 2001 r. w sprawie sposobu wykonywania nadzoru i kontroli realizacji badań naukowych i prac rozwojowych oraz innych zadań finansowanych lub dofinansowywanych ze środków ustalanych w budżecie państwa na naukę (Dz. U. Nr 101, poz. 1112.).
8. Rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu Badań Naukowych z dnia 30 listopada 2001 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania i rozliczania środków finansowych ustalanych w budżecie państwa na naukę (Dz. U. Nr 146, poz. 1642 ze zm.).
9. Uchwała Nr 29/97 Komitetu Badań Naukowych z dnia 10 października 1997 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania środków finansowych na dofinansowywanie działalności ogólnotechnicznej i wspomagającej badania oraz na dofinansowywanie podmiotów działających na rzecz nauki (Dz. Urz. KBN Nr 9, poz. 30; z 1999 r. Nr 1, poz. 6).
10. Uchwała Nr 3/99 Komitetu Badań Naukowych z dnia 20 stycznia 1999 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania środków finansowych na dofinansowanie realizacji zadań dotyczących uczestnictwa polskich zespołów naukowych w projektach Piątego Programu Ramowego Badań, Rozwoju Technicznego i Prezentacji Unii Europejskiej w latach 1999-2002 (Dz. Urz. KBN Nr 1, poz. 3 i Nr 3, poz. 15).
11. Uchwała nr 25/99 Komitetu Badań Naukowych z dnia 15 września 1999 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania środków finansowych na dofinansowanie realizacji zadań dotyczących uczestnictwa polskich zespołów w projektach Piątego Programu Ramowego Badań, Rozwoju Technicznego i Prezentacji Unii Europejskiej w latach 1999 –2002 (Dz. Urz. KBN Nr 6, poz. 25; z 2000 r. Nr 5, poz. 26 i Nr 7, poz. 37).
12. Uchwała Nr 34/2000 Komitetu Badań Naukowych z dnia 11 grudnia 2000 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania środków na finansowanie wybranych międzynarodowych specjalnych programów w ramach środków finansowych przeznaczonych na działalność statutową jednostek naukowych i jednostek badawczo-rozwojowych (Dz. Urz. KBN Nr 7, poz. 36).

5.3. Lista osób zajmujących kierownicze stanowiska, w jednostkach objętych kontrolą, odpowiedzialnych za kontrolowaną działalność

Ministrem Nauki i Informatyzacji Przewodniczącym Komitetu Badań Naukowych jest od dnia 19 października 2001 r. prof. Dr hab. Michał Kleiber. Poprzednio w okresie od dnia 31 października 1997 r. do dnia 18 października 2001 r. Ministrem Nauki - Przewodniczącym Komitetu Badań Naukowych był prof. dr hab. inż. Andrzej Wiszniewsk.

Kierownikami kontrolowanych jednostek w okresie objętym kontrolą byli:

1. Zarząd Fundacji Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu,
2. Stefan Mikołajczak - Marszałek Województwa Wielkopolskiego,
3. Andrzej Ryński - Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
4. Grzegorz Kubat - Marszałek Województwa Opolskiego,
5. Zarząd Rodan Systems S.A.
6. Prof. dr hab. Jacek Kuźnicki - Międzynarodowy Instytut Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie,
7. Zbigniew Witold Karpiński - Centrum Techniki Okrętowej Zakład Badawczo-Rozwojowy w Gdańsku,
8. Prof. dr hab. Janusz Rachoń - Politechnika Gdańska,
9. Jan Kozłowski - Marszałek Województwa Pomorskiego.
10. Prof. dr hab. Jan Skowronek - Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych w Katowicach,
11. Prof. dr hab. Wojciech Zieliński - Politechnika Śląska w Gliwicach,
12. Prof. dr hab. Józef Dubiński - Główny Instytut Górnictwa w Katowicach.
13. Michał Czarski - Marszałek Województwa Śląskiego.
14. Prof. dr hab. Seweryn Kukuła - Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach,
15. Prof. dr hab. Ryszard Walczak - Instytut Agrofizyki im. Bohdana Dobrzańskiego PAN w Lublinie,
16. Prof. dr hab. Józef Kuczmazewski - Politechnika Lubelska
17. Prof. dr hab. Wiesław Puś - Uniwersytet Łódzki,
18. Prof. dr hab. Jan Krysiński - Politechnika Łódzka,
19. Henryk Struszczyk - Instytut Włókien Chemicznych w Łodzi.
20. Prof. dr hab. Tomasz Borecki - Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego,
21. Prof. dr hab. Cezary Ambroziak - Instytut Technologii Elektronowej w Warszawie,

22. Doc. dr inż. Stanisław Kaczanowski - Przemysłowy Instytut Automatyki i Pomiarów PIAP w Warszawie,
23. Prof. dr hab. Jacek Kossut - Instytut Fizyki PAN w Warszawie.
24. Prof. dr hab. Inż. Tadeusz Luty - Politechnika Wrocławska,
25. Prof. dr. hab. Marian Noga - Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu,
26. Prof. dr hab. Michał Mazurkiewicz - Akademia Rolnicza we Wrocławiu,
27. Prof. dr hab. Olgierd Hryniewicz – Instytut Badań Systemowych PAN w Warszawie,
28. Prof. dr hab. Bogdan Wojcieszke - Instytut Psychologii PAN w Warszawie,
29. Prof. Andrzej Kowalski - Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej w Warszawie,
30. Prof. dr hab. med. Konrad Rydzyński - Instytut Medycyny Pracy w Łodzi,
31. Prof. dr hab. Wojciech Nowacki - Instytut Podstawowych Problemów Techniki PAN w Warszawie,
32. Zarząd „NEUROSOFT” Spółka z o.o. w Krakowie.

5.4. Wykaz organów, którym przekazano informacje o wynikach kontroli

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Wiceprezes Rady Ministrów
6. Rzecznik Praw Obywatelskich
7. Rzecznik Praw Dziecka
8. Prezes Trybunału Konstytucyjnego
9. Minister Nauki i Informatyzacji
10. Minister Finansów
11. Minister Sprawiedliwości
12. Przewodniczący Komisji do Spraw Kontroli Państwowej Sejmu RP
13. Przewodniczący Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży Sejmu RP
14. Przewodniczący Komisji Nauki, Edukacji i Sportu Senatu RP
15. Przewodniczący Komisji Finansów Publicznych Sejmu RP
16. Przewodniczący Komisji Odpowiedzialności Konstytucyjnej Sejmu RP

